

טְהַרַת הַלֵּב

הַעֲצָה הַיְחִידָה לְטְהַרַת הַלֵּב לְזַכֵּר אֶת ה' לְנִגְדּוֹ

(תהלים קיט, ב)

אֲשֶׁרִי נִצְרִי עֲדָתוֹ בְּכָל לֵב יִדְרֹשׁוּהוּ:

דְּשׁוּיָתִי ה' לְנִגְדִי תָמִיד, וְזֶה הַעֲצָה הַיְחִידָה
שֶׁתִּקְוֶה לְנִגְדֵךְ כָּל מַחֲשַׁבּוֹת הַתַּאֲוֹת
וּמִבְטָלָת אוֹתָם.

צָרִיךְ לְשָׁמֹר עֲצָמוֹ שְׁמִירָה כְּרָאוֹי בְּכָל
עֲתִי הַיּוֹם וְהַלֵּילָה, וּבִטּוֹל
מַחֲשַׁבּוֹת הַתַּאֲוֹת הוּא, כְּשִׁשְׁשִׁים הָאֲדָם
תָּמִיד ה' בֵּין עֵינָיו כְּמוֹ שֶׁתְּנוּבָה, (תהלים טז,
ח) "שְׁוִיתִי ה' לְנִגְדִי תָמִיד כִּי מִיָּמִינִי בַל
אֶמוּט" וְאֶפְשָׁר דְּלָזֶה כּוֹן שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ
עָלָיו הַשְּׁלֹם שְׁאֶמֶר, (משלי יט, כא) "רְבוֹת
מַחֲשַׁבּוֹת בְּלֵב אִישׁ וְעֵצָת ה' הִיא תִקּוּם"
דִּהְיִנו 'רְבוֹת מַחֲשַׁבּוֹת' הַתַּאֲוֹת בְּלֵב אִישׁ
מִיָּנִים מִיָּנִים שׁוֹנִים, וְכִשְׁיִדְחָה אַחַת
תָּבוֹא הָאַחֲרִית, וְכֵן עַל זֶה הַדֶּרֶךְ אֵין לְדַבֵּר
סוּף. וְהַתְקוֹן לָזֶה הוּא 'עֵצָת ה' הִיא
תִקּוּם', דִּהְיִנו 'קִיָּם הָאֲדָם הַעֲצָה הַטּוֹבָה

שויתי ה'
עצה נגד
המחשבות

נִמְצָא דִּתַּאֲוֹת הַלֵּב רְבוֹת הֵם וְתִדְרֹשׁ
הֵם, מִה שְׁאֵין כֵּן בְּמוֹסָר נִפְשׁוֹ אוֹ
כְּמוֹנוֹ שְׁאֵינוֹ אֶלָּא דָּבָר שֶׁהוּא לְפִי שְׁעָה,
וּמִשׁוּם הַכִּי הַקְדִּימָה הַתּוֹרָה (דברי ו, ה)
"בְּכָל לִבְבְּךָ" שֶׁהוּא הַדָּבָר הַקָּשֶׁה מִכָּלֵם.
וְדַקְדָּק וְאָמַר 'בְּכָל לִבְבְּךָ' לְכָלֵל כָּל מִיָּנִי
מַחֲשַׁבּוֹת, שֶׁלֹּא לְפָרֵט אֶדָם שׁוֹם מַחֲשַׁבָּה
וְיֹאמַר, זֶה אֵין בָּהּ חֲמוּר כָּל כָּהֵן, וְלֹא יִהְיֶה
לִי שׁוֹם עֲנֵשׁ עַל מַחֲשַׁבֶּת תַּאֲוָה זֶה, דְּכָל

מחשבה
שאפילו
שהיא
בספק,
ירחיקה

הוספת אמרים

א. ובדגל מחנה אפרים פרשת בהעלותך ד"ה ויסעו, ויסעו בראשונה על פי ה' ביד משה. יש לומר בזה רמז
בענין התפלה ותחלה נבאר הפסוק, רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום, וצריך להבין כי לשון תקום
משמע לאחרים וזהו אין שייך כאן והיה ראוי לומר ועצת ה' קמה, והענין הוא כי, ה' יודע מחשבות אדם כי
המה הבל ושומעית מן הרב המנוח הותיק מו"ה מנחם מענדיל ז"ל מפרעמסלין יודע לשון שבירה כמו, ויודע
בהם את אנשי סוכות והיינו כשאדם מצייר במחשבתו השם הוי"ה ב"ה אזי הוא משבר כל המחשבות רעות
וזרות והוא שאמר ה' היינו הוי"ה ב"ה יודע מחשבות אדם כי המה הבל אותם המחשבות שהם הבל על ידי שם
הוי"ה הוא משבר אותם כמו שכתוב האר"י זללה"ה ודברי פי חכם חן.

שִׁישׁ בָּהּ שׁוּם סֶפֶק שֶׁמָּא ה' אֵינוֹ רוֹצֶה
בָּהּ יִרְחִיק הָאָדָם עֲצָמוֹ מִמָּוֶה, לְפִיכָךְ
אִמְרָה הַתּוֹרָה 'בְּכָל לִבְבְּךָ לְרַבּוֹת גַּם
הַמּוֹחֲשֵׁבָה שִׁישׁ בָּהּ סֶפֶק. וּלְפִיכָךְ אָמַר
כָּאן עַל בַּעֲלֵי תַשׁוּבָה 'בְּכָל לֵב
יִדְרְשׁוּהוּ' דִּהְיִנוּ שֶׁבִּתְשׁוּבַתְּם קִבְּלוּ
עֲלֵיהֶם לְקַיֵּם 'וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל לִבְבְּךָ' דִּמְכַנְיַעִים כָּל תַּאֲוֹת לִבָּם
וְזֶהוּ בְּכָל לֵב יִדְרְשׁוּהוּ.
[מעגלי צדק אות א']

הלב בו עקר הטהרה

עֲשֵׂה לָךְ תִּבְתָּ עֲצִי גִפְרִי קִנְיִם תַּעֲשֶׂה אֶת הַתֵּבָה וְכִפְרָתָהּ אֶתָּה
מִבֵּית וּמִחוּץ בְּכָפֹר. וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֶתָּה שְׁלֹשׁ מְאֹת אַמָּה
אָרְךָ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבָּהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ:
(בראשית ו, יד-טו)

אֲפֹשֶׁר לְרַמֵּז עַל גּוֹף הָאָדָם, שֶׁצָּרִיךְ
הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל וּלְטַרַח בְּמֵאֵד
מֵאֵד לְתַקֵּן אֶת גּוֹפּוֹ שִׁיְהִי מְתָקוֹ,
וְיִהְיֶה כְּלִי טָהוֹר וְרָאוּי לְקַבֵּל נֶפֶשׁ רוּחַ
נִשְׁמָה, כִּי עֵקֶר נֶפֶשׁ רוּחַ נִשְׁמָה תְּלוּיָה
בְּתַקְוֹן הַגּוֹף, דִּלְאָ שִׁיְךָ זֶה בְּלֹא זֶה, וְהִנֵּה
תִּקּוֹן הָאָדָם תְּלוּי בְּלֵב הוּא הָעֵקֶר, וְהוּא
הַשֹּׁרֶשׁ, כָּל הָאֵיבָרִים תְּלוּיִים בּוֹ, דִּלְאָ
אֲפֹשֶׁר שִׁיעֲשֶׂה אָדָם שׁוּם מַעֲשֶׂה אִם
לֹא הַקָּדִים הַמּוֹחֲשֵׁבָה תִּחְלָה פִּיצֵד
יַעֲשֶׂה, דִּבְלֹא מוֹחֲשֵׁבָה לֹא שִׁיְךָ שִׁיעֲשֶׂה.
וּמִטַּעַם זֶה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זִכְאִי עָלָיו

שמשיח
על הלב
כל
המועשים
מושגחים

הוספת אמרים

ב. ובראשית חכמה שער האהבה פרק אחד עשר, וכאשר יסתכל האדם ששכינה למעלה מראשו ראוי שיטהר מוחו ולבו כדי שתמצא השכינה מקום שבו תשרה, כי אלו הם שני איברים ראשיים שבאדם שהם מקום שבו תלוי עיקר החיות, ולכן צריך לטהרה מכל פגם הפוגם בהם כי דבר קל יפגום בהם מרוב דקותם ורוחניותם שהם רומזים למקום עליון באצילות כדפי' בתיקונים. וכנגד טהרת המחשבה אמר דוד המלך ע"ה במקום אחר, נקי כפים ובר לבב וכבר פירשתי לעיל נקי כפים והעתקנו לשון הרשב"י ע"ה בענין נקיות, ואמר אחר כך ובר לבב כגונא דא דלא אמשׁיך רעותיה ולביה לסטרא אחרא אלא לאתמשכא בתר פולחנא דקודשא בריך הוא אשר לא נשא לשוא נפשו, נפשו כתיב וקרי נפשי, והא אוקמוה נפשי דא נפש דוד סטרא דמהימנותא נפשו דא נפש דבר נש ממש בגין דכד יפוק מהאי עולמא נפשיה יסתלק בעובדין דכשרין עלמא דאתקיים בהו למיהך בין כל אינון, כמד"א (תהלים קיו) אתהלך לפני ה' בארצות החיים, ובגין דלא נשא לשוא נפשו ישא ברכה מאת ה' וגו' עכ"ל. הרי מבואר במאמר הזה מעלת המתקן מעשיו ומחשבותיו לעבודת קונו מפני שנפשו חלק מהשכינה והיינו נפשו ונפשי והכל אחד, וכפי תיקון נפשו מתקן למעלה ולכן יזכה למה שאמר דוד המלך ע"ה אתהלך לפני ה' בארצות החיים וישא ברכה מאת ה' דהיינו השכינה כנודע.

**אם בִּירָאת ה' כָּל הַיּוֹם בּוֹדֵא יְכָל הָאֵיבָרִים
מִתְקַנֵּים, וְאִם חָסֵר הֶלֶב הִכָּל חָסֵר.**

ספירות
העליונות
נרמזו בלב

וּמֵאַחֵר דִּהְכַּל תְּלוּי בִּלְב, וְהָאֵל יִתְבָּרַךְ
שָׁמוּ "בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת
הָאָדָם" (בראשית ט, ו), שֶׁרָשׁ הַסְּפִירוֹת
הָעֲלִיּוֹנוֹת שֶׁהֵם חֲכָמָה בִּינָה וְדַעַת כָּלֶם
נִרְמְזוּ בִּלְב, דְּחֲכָמָה יֵשׁ בָּהּ ל"ב נְתִיבוֹת
חֲכָמָה, וְל"ב הוּא לֵב, בִּינָה הוּא עֵקֶר
הֶלֶב, כְּמוֹ שֶׁאִמֵּר בְּפִתְיַחַת אֲלִיָּהוּ זְכוּר
לְטוֹב, (תקו"ז י, א) 'בִּינָה לְבָא וּבָה הֶלֶב
מִבִּין', דַּעַת בִּלְב תְּלוּי, הָרִי דְשֶׁרֶשׁ
חֲכָמָה בִּינָה דַּעַת שֶׁהֵם הַסְּפִירוֹת
הָעֲלִיּוֹנוֹת כָּלֶם נִרְמְזוּ בִּלְב, וְכָל זֶה
לְהוֹרֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל דְּצִירִים לְהַשְׁתַּדֵּל
הִרְבֵּה כְּדִי לְטַהֵר לִבָּם בִּיּוֹתָה, שֶׁתִּשְׁרָה
עֲלֵיהֶם רוּחַ קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה.

עקר
התורה
תלוי בלב

וּמִטַּעַם זֶה גַּם כֵּן הַתּוֹרָה תְּחַלְתָּה בִּי"ת
וְסוּפָהּ לִמ"ד, לְהוֹרֹת לָנוּ דְעֵקֶר
הַתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ הִכָּל תְּלוּי בִּלְב, אִם הֶלֶב
שָׁלֵם בָּזֶה יוֹכֵל לְקַיֵּם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ,
וְאִם אֵין הֶלֶב שָׁלֵם אַחֲרֵי הַשֵּׁם לֹא הוֹעִיל
כָּלֶם. וְכו'.

חותמת
המלך בלב
שלם בה'

וְצִירָהּ שֶׁיְהִיּוּ פִּיּוּ וְלָבוּ שְׁוִין, וְזֶהוּ שֶׁאִמֵּר
(בראשית ו, יד) "וְכִפַּרְתָּ אֹתָהּ מִבֵּית
וּמִחוּץ בַּכֶּפֶר", הֵם תִּרִּי"ג מִצְוֹת (נְעוּד מֵאָה

הַשָּׁלוֹם לְתַלְמִידָיו עֲלֵיהֶם הַשָּׁלוֹם, רוֹאֶה
אֲנִי אֶת דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֶרְךָ
מְדַבְּרִיכֶם, (אבות פ"ב, יט) שֶׁתִּלְתֵּל הִכָּל בִּלְב,
לְפִי שֶׁכָּל הָאֵיבָרִים הוֹלְכִים אַחֲרָיו, וְעַל
זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם
(משלי כג, כו) "תִּנְהַג בְּנִי לִבָּהּ לִי וְעֵינָיָהּ
דְּרַכִּי תִצְרְנָה".

לב הדבוק
בה' כל
האברים
נמשכים
אחריו

וּמֵאַחֵר דְּבָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ בָּזֶה, דְּאִמֵּרוּ
רְבוּתֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבָרְכָהּ (ירשמי
ברכות פ"א ה"ה) 'עֵינָא וְלָבָא תְרוּיָהוּ סְרַסְנִירִי
דְעֵבְרָה נִינְהוּ'. בָּא לֹמַר דְּהַעֲקָר הוּא הֶלֶב,
דָּאֵם הֶלֶב אֵין רְצוּנוּ בְּדָבָר לֹא נִשְׁאַר לְעֵינַם
מֵה לְעֵשׂוֹת¹. וְזֶהוּ שֶׁאִמֵּר 'תִּנְהַג בְּנִי לִבָּהּ לִי',
שֶׁהוּא הַעֲקָר, וּמִמִּילָא פְּשׁוּט 'דְּעֵינָיָהּ דְּרַכִּי
תִצְרְנָה', דְּהַעֲקָר הוּא הֶלֶב, וְכֵן נִמִּי דָּוִד
הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אָמַר (תהלים קמא, ד) "אֵל
תֵּט לִבִּי לְדָבָר רָע" וְכו', וּפִרְשׁ בְּזֵהר
הַקָּדוֹשׁ דְּכֻנֶּנֶת הַפְּתוּב הָזֶה דְּדָוִד הַמֶּלֶךְ
עָלָיו הַשָּׁלוֹם עִם לְבוּ מְדַבֵּר, שֶׁאִמֵּר לוֹ
אֲתָה לִבִּי שֶׁמִּטָּה אוֹתִי לְדָבָר רָע, הִנְנִי גּוֹעֵר
בָּהּ שֶׁלֹּא תִטָּה אוֹתִי לְדָבָר רָע, שֶׁאֵין רְצוּנִי
לְעֵשׂוֹת שׁוֹם דְּבָר רָע, דְּדָבָר פְּשׁוּט הוּא
דִּהְכַּל תְּלוּי בִּלְב, וְעַל זֶה אִמֵּרוּ רְבוּתֵינוּ
זְכוּרֵנוּם לְבָרְכָהּ, (קה"ר פ"ז) 'דַּעַת קְנִיַת מָה
חֲסִרְתָּ, דַּעַת חֲסִרְתָּ מֵה קְנִיַת', דְּהַדַּעַת
בִּלְב הוּא, וְלִפְיָכָה אִם הֶלֶב מִתְקַן וְחוֹשֵׁב כִּי

הוספת אמרים

ג. ובראשית חכמה שם כתב, עוד נמצא טהרה בלב, (תהלים כא, יא) לב עוד טהור ברא לי אלהים, והוא העיקר המכוון אל הדרוש שלנו לענין הדבקות, שאם הלב טהור כל האברים טהורים כדפרשו ז"ל במדרש שוחר טוב, זה לשונם, (ירמיה יז, י) אני ה' חוקר לב בוחן כליות, למה הוא מזכיר הלב והכליות יותר מכל האברים, אלא העינים הולכים אחר הלב ורמ"ח אברים הולכים אחר הלב ולפי שכליות יעוצות אחר הלב והלב גומר לפיכך אינו מזכיר אלא אותם בלבד, והקדוש ברוך הוא בוחן אותם, וכן הוא אומר (דברי הימים א כח, ט) ואתה שלמה בני דע את אלהי אביך ועבדהו, כי כל לבבות הוא דורש, אלו שני לבבות יצר הטוב ויצר הרע.

בְּרִכּוֹת) הַרְמוּזִים בְּמִלַּת 'כֹּפֶר' בְּמִלּוֹי, (כָּף וַיִּפֹּא רִישׁ)⁷, כְּמוֹ שֶׁתִּכְתְּבוּנוּ. עוֹד, 'עֲצִי גִפְרִי'. לְרִמּוֹז מֵה שֶׁהִקְדַּמְנוּ בַּתְּחִלָּה, דְּכָל תִּקּוּן הָאָדָם תִּלְוִי בִּלְב, דָּאֵם יִהְיֶה לְבוֹ דְּיִבֵּק בַּעֲבוּדָתוֹ יִתְבַּרֵּךְ כָּל הָאֲבָרִים נִגְרָרִים אַחֲרָיו, וְהִנֵּה לֵב, כְּשֶׁתִּמְנֶה הַמִּלּוֹי שֶׁל לֵב לְבָדּוֹ (לְמַד בֵּית) הוּא גִימְטְרִיָּא תנ"ד, וְהוּא חֲשָׁבוֹן "עֲצִי גִפְרִי" עִם הַכּוֹלֵל גִימְטְרִיָּא גַם כֵּן תנ"ד, וְחֲשָׁבוֹן זֶה גִימְטְרִיָּא "חֻתֵּם" לְרִמּוֹז דְּכִשְׁיִהִיהָ הַלֵּב שְׁלֵם בִּירָאֵת ה' אֵז נִחְתֵּם בְּטַבְעַת הַמֶּלֶךְ מִלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם, דִּנְחָתֵם בְּחֻתֵּם אֱמֶת⁸, וְזֶה נִרְמַז בְּמֵה שֶׁנֶּאֱמָר (שִׁיהִי ש"ח, ו)⁹ "שִׁימְנִי כְּחֻתֵּם עַל לִבִּי", בְּמִלּוֹי לֵב גִימְטְרִיָּא חֻתֵּם, וְחֻתֵּם עִם הַכּוֹלֵל הוּא גִימְטְרִיָּא שְׁלֵשָׁה 'אֶהְיֶה' ה' 'קס"א קמ"ג קנ"א', דְּכִשְׁיִהִיהָ הָאָדָם שְׁלֵם בְּלִבּוֹ עִם הַשֵּׁם, יִהְיֶה הַשֵּׁם עִמּוֹ בְּכָל יַעַת וְיַעֲזָרְהוּ עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ, וְזֶהוּ מִשְׁמָעוֹת 'אֶהְיֶה', שְׁאוּמֵר הַשֵּׁם אֲנֹכִי אֶהְיֶה עִמּוֹ, כְּמוֹ שֶׁדִּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבִרְכָּה (בְּרִכּוֹת ט, ב) בְּ"אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה", (שְׁמוֹת ג, יד) 'אֶהְיֶה' עִמָּם בְּצָרָה זֹ, אֲשֶׁר אֶהְיֶה עִמָּם בְּצָרָה אַחֲרָת, נִמְצָא כְּשֶׁהֵלֵב יִהְיֶה שְׁלֵם בַּעֲבוּדָת הַשֵּׁם אֵז יִהְיֶה נִחְתֵּם בְּטַבְעַת הַמֶּלֶךְ וְיִהְיֶה הַשֵּׁם בְּעֶזְרוֹ.

וְזֶהוּ כְּוִנַּת הַפִּסְיוֹק 'עֲשֵׂה לָּהּ תִּבְתַּעַצִּי גִפְרִי', דִּהְיִינוּ תִּקּוּן וְעֲשֵׂה לְעֲצָמְךָ דּוּמִיָּא דִּהִתְבָּה שְׁמִינִיחִים בָּה סִפְר תּוֹרָה שֶׁהִיא קֹדֶשׁ כָּף תַּעֲשֶׂה וּתְקַדֵּשׁ גּוּפְךָ שִׁיְהִיהָ קֹדֶשׁ, וְתִדַּע בְּמֵה תִּקְדֵּשׁ גּוּפְךָ, בְּלִבְךָ תִּקְדֵּשׁ אוֹתוֹ, וְזֶהוּ 'עֲצִי גִפְרִי', שֶׁהוּא גִימְטְרִיָּא שֶׁל מִלּוֹי לֵב, וְהוּא גִימְטְרִיָּא חֻתֵּם, וְהֵם גִימְטְרִיָּא שְׁלֹשָׁה אֶהְיֶה בְּמִלּוֹי כְּאֻמּוֹר. 'קָנִים תַּעֲשֶׂה אֶת הַתְּבָה'. "קָנִים" עִם הַכּוֹלֵל הִיא "קִנְיָאִים", לְרִמּוֹז דְּצָרִיף שִׁיְהִיהָ קִנְיָאִי לְבוֹ כְּמוֹ הַקִּנְיָאִים שֶׁמִּקְנָאִים לְשִׁמּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְהַקִּנְיָאִי הַשֵּׁלֵם הוּא שִׁיְהִיהָ מִקְנָא בְּכָל מִצְוָה לַעֲשׂוֹתָהּ, דִּזְהוּ רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ וְזֶהוּ כְּבוֹדוֹ, וְהַקִּנְיָאִי בִּלְב הִיא, לְפִיכָף צָרִיף שִׁיְהִיהָ הַלֵּב קִנְיָאִי לְשִׁמּוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּכָל מִצְוֹתָיו, וְכִפְרֵת אֹתָהּ מִבֵּית וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר, כֹּפֶר בְּמִלּוֹי גִימְטְרִיָּא תר"ג מִצְוֹת וּמֵאָה בְּרִכּוֹת כְּמוֹ שֶׁתִּכְתְּבוּנוּ, וְהַכָּל תִּלְוִי בִּלְבִי.

וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֲמָה' וכו'. בָּא לְהוֹרֹת בִּידִיעָה בְּרוּרָה דִּהְכָּל תִּלְוִי בִּלְב וְגַם עֵקֶר הַסְּפִירוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת שֶׁהֵם חֻכְמָה בִּינָה דַּעַת נִרְמְזוּ בִּלְב, שֶׁהֵרִי חֻכְמָה יֵשׁ בָּה ל"ב נְתִיבוֹת, לְרִמּוֹז דִּהְכָּל תִּלְוִי בִּלְב, וְהִנֵּה ל"ב נְתִיבוֹת חֻכְמָה הֵם ל"ב אֱלֹהִים שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּמַעֲשֵׂה

הַתּוֹרָה
מִלְּמֻדָּת
דְּרַכֵּי קִנְיָ
לֵב טָהוֹר

גַּם
סְפִירוֹת
הָעֲלִיּוֹנוֹת
תִּלְוִי
בִּלְב

הוֹסַפְתָּ אִמְרִים

ד. תר"ג ועוד מואה ברכות = 713, כמנין כופר במלוי. ה. ראה בסנהדרין סד א, בשם רבי חנינא שחזומת של הקב"ה אמת. ו. וראה למסילת ישרים פרק ט"ז, בבאור מדת הטהרה, הטהרה היא תקון הלב והמחשבות. ז. זה הלשון מוצאנוהו אצל דוד שאמר (תהלים נא), "לב טהור ברא לי אלקים". וענינה, שלא יניח האדם מקום ליצר במעשיו, אלא יהיו כל מעשיו על צד החכמה והיראה ולא על צד החטא והתאוה. ז. זה אפלו במעשים הגופניים והחמריים, שאפלו אחרי התנהגו בפרישות, דהינו שלא יקח מן העולם אלא ההכרחי, עדן יצטרך לטהר לבבו ומחשבתו, שגם באותו המעט אשר הוא לוקח לא יכוון אל ההנאה והתאוה כלל, אלא תהיה כונתו אל הטוב היוצא מן המעשה ההוא על צד החכמה והעבודה, וכענין שאמרו ברבי אליעזר (עיין במס' נדרים).

אֱלֹהֵינוּ זָכוֹר לְטוֹב בֵּינָה לְבָא וּבֵה הַלֵּב
מִבֵּין. וּשְׁלֹשִׁים אֲמָה קוֹמָתָהּ. כְּנֶגֶד
הַדַּעַת, וְהַדַּעַת כָּלֹל מִחֻקֵּיהָ בֵּינָה דַּעַת,
וְכָל אֶחָד כָּלֹל מַעֲשֶׂה, הָרִי שְׁלֹשִׁים,
וְהַדַּעַת בֵּלֵב הוּא, הָרִי שְׁלֹשׁ סְפִירוֹת
הַעֲקָרִיּוֹת נִרְמְזוּ בְּלֵב}.

לְהוֹרוֹת לָנוּ דִּהְלָל תְּלוּי בֵּלֵב, לְפִיכָּה צָרִיף
הָאָדָם שִׁישְׁתַּדֵּל לְטַהַר לְבוֹ וְכָל
מַחֲשַׁבוֹתָיו תָּמִיד לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם וּלְיִרְאַתּוֹ.
[מחשף הלבן פר' נח]

בְּרֹאשִׁית, וְאֱלֹהִים בְּמַלְוֵי יוֹדִי"ן גִּימְטְרִיָּא
ש', וְאֱלֹהִי"ם בְּמַלְוֵי יוֹדִי"ן בְּיַחְוָד הוּא
בְּחֻקָּהּ, וְזֶהוּ שְׁרִמְז כָּאן 'שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
אֲמָה אָרְף הַתְּבָה', הוּא אֱלֹהִים בְּמַלְוֵי
יוֹדִי"ן שֶׁהוּא בְּגִימְטְרִיָּא שְׁלֹשׁ מֵאוֹת,
וְכִינּוּ דְמַלְוֵי יוֹדִי"ן הוּא בְּחֻקָּהּ, רְמִיזוּ
בָּזֶה ל"ב אֱלֹהִים שְׁנֵאֲמָרוּ בְּמַעֲשֵׂה
בְּרֹאשִׁית, שֶׁהֵם ל"ב נְתִיבוֹת חֻקָּהּ, וּבָא
לִימָר דִּהְלָל תְּלוּי בֵּלֵב. 'חֲמֻשִּׁים אֲמָה
רַחֲבָה' זֶה כְּנֶגֶד חֲמֻשִּׁים שְׁעָרֵי בֵּינָה,
וּבֵינָה בֵּלֵב הִיא כְּמוֹ שְׁאֲמַר בְּפִתְיַחַת

כָּל הַחֻמְדוֹת תְּלוּיּוֹת בֵּלֵב

אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם
זֵנִים אַחֲרֵיהֶם". הָרִי הַקָּדִים הַלֵּב לַעֲיִנִים
שָׁבוּ תְלוּיָהּ הַתְּאֻוָּה. וְכֵן כְּתוּב (דְּבָרִים ו, ה)
"וְאַהֲבַת אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ", דִּהְיִינוּ
שֶׁתְּהִיָּה הָאֲהָבָה בְּתַכְלִית הַלֵּב, וְלֹא שִׁיף
אֲהָבָה גְּמוּרָה בְּתַכְלִית הַלֵּב כִּי אִם
בְּמַעֲוֵט הַתְּאֻוָּה.

וּמַעֲוֵט הַתְּאֻוָּה יִמְעֵט אֶפְלוּ מִן הַמִּתָּר לֹא,
כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכָרֹנָם
לְבָרְכָה (יְבֻמוֹת כ, א) 'קִדְּשׁ עֲצֻמָּה בְּמִתָּר לָךְ'
כִּי אִם בָּא לִידֵי הַמִּתָּרוֹת. אֶפְלוּ בְּהִתָּר, מִן
הַהִתָּר יִתְגַּרָּה בּוֹ הֵיכָר עַד שִׁיבִיאָנוּ לִידֵי
אֲסוּר, וְזֶהוּ 'וְלֹא תִתּוּרוֹ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם' קָרִי
בֵּה וְלֹא תוֹתִירוֹ דִּהְיִינוּ לֹא תוֹתִירוֹ אֶפְלוּ
בְּהִתָּר, וְזֹהִי הַשְּׁמִירָה הַמְּעֻלָּה. וְכִינּוּ

בְּרֹאשִׁית ע"ה גִּימְטְרִיָּא "שִׁבְר תְּאֻוָּה",
לְרִמְזָּה כִּי עָקָר בַּעַל תְּשׁוּבָה
לְשִׁבְר תְּאֻוָּתוֹ עַד הַקִּצָּה הָאֲחֵרוֹן, כִּי הִיא
גְּרָמָא בְּנִזְקִין לְכָל הָעֵבְרוֹת. וְכִשְׁשׁוֹקֵל
אָדָם בְּעֲצָמוֹ שֶׁעַל יָדֵי הַתְּאֻוָּה בָּא לוֹ נִזְק
וְחֻצִי נִזְק וְהִיא סִבָּה לְכָל דְּבַר רָע, זֹאת
הִיא הַשְּׁמִירָה שִׁישְׁמֹר וְהִדָּרָה שִׁיגֵלָה בָּהּ
וְיֹשִׁים לְנֶגֶד עֵינָיו תָּמִיד, כִּי זֶהוּ הַגָּדֵר
וְהַסִּיג שֶׁמִּקְדָּם בִּידּוֹ הַתְּשׁוּבָה. וְכֻמָּה
פְּסוּקִים מְצִינוּ מִדְּבָרִים בְּעֵינָן הַתְּאֻוָּה
שֶׁהִיא שָׂרֵשׁ לְכָל הָרָעוֹת כְּמוֹ שְׁנֵאֲמָר,
(מְשִׁלִּי כ"א, י) "נִפְשׁ רָשָׁע אֹתָהּ רָע לֹא יָחוּ
בְּעֵינָיו רַעְהוּ". דִּהְיָה לוֹ לִימָר רָשָׁע עוֹשֶׂה
רָע, אֲלֵא וְדָא דִּהְלָל תְּלוּי בְּתְאֻוָּה
דֹּאֲלִמְלֵא הַתְּאֻוָּה לֹא הָיָה עוֹשֶׂה רָע. וְכֵן
אֲמַר הַפְּתִיבָה (בְּמַדְבָּר טו, לט) "וְלֹא תִתּוּרוֹ

ישמור
עצמו
שלא יבוא
לידי
תאוה

אופן
הכנעת
התאוה

שֶׁהַדָּבָר זֶה תִּלְוִי בְּלִבּוֹ שֶׁל אָדָם צָרִיךְ
שֶׁיִּשְׁמֹר עֲצָמוֹ וְיִזְהִיר לְבֹו בְּכָל עֵת, וְכִמּוֹ
שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלֹום (תהלים קמה,
ד) "אֵל תֵּט לִבִּי לְדָבָר רָע" וְאָמְרוּ בְּזֶהֱר
הַקָּדוֹשׁ (ח"ג מו, א) דָּדוּד לְלִבּוֹ הָיָה אוֹמֵר
כְּדִי שֶׁיִּזְהַרְנִי וְיִכְנִיעֵנִי. וְעוֹד אָמַר דָּוִד
הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלֹום (שם קכה, ד) "הִיטִיבָה ה'
לְטוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם" דָּקָא מְפָרֵשׁ
וְאֵיל, מִי הֵם הַנִּקְרָאִים טוֹבִים הֵם שִׁישָׁרִים
בְּלִבּוֹתָם דְּהִינּוּ שְׂאִינִם הוֹלְכִים אַחֵר תֵּאֲזוּת
הַלֵּב רַק לָבֶם בִּישָׁר עִם קוֹנֵם.

הַגְּבוּרוֹת אָדָם נִלְחָם עִם חֲבֵרוֹ כַּח גִּשְׁמִי
כְּמוֹתוֹ, אָבָל זֶה שֶׁמִּשְׁבֵּר תֵּאֲזוּתוֹ הוּא
נִלְחָם עִם הַיֵּצֵר כַּח רַב וְעֵצוּם מְמוֹנֵה,
וּלְפִי זֶה הוּא הַנִּקְרָא גְּבוּרִי. וְלְפִיכֵן, רַבֵּן
יוֹחָנָן כִּשְׁאָמַר לְתַלְמִידָיו (שם ב, ט) 'צֵאוּ
וִרְאוּ אֵיזוֹהִי דֶּרֶךְ טוֹבָה שֶׁיִּדְבֹּק בָּהּ
הָאָדָם, אוֹ דֶּרֶךְ רָעָה שֶׁיִּתְרַחֵק מִמֶּנָּה
הָאָדָם, וְכָל אֶחָד אָמַר דְּבָרָיו, וְרַבִּי
אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָף אָמַר לֵב טוֹב וְלֵב רָע,
אָמַר לָהֶם רוֹאֶה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי רַבִּי
אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָף מִדְּבָרֵיכֶם שֶׁבִּכְלָל דְּבָרָיו
דְּבָרֵיכֶם. דְּהִינּוּ הָעֶקֶר הוּא הַלֵּב. וְעֶקֶר
שְׂמִירַת הַלֵּב הִיא שְׂבִירַת הַתֵּאֲזוּת, וְכִיּוֹן
שֶׁמִּשְׁבֵּר תֵּאֲזוּתוֹ זֶה הִיא הַתְּשׁוּבָה
הַשְּׁלֵמָה וְהַמְּעֵלָה. וְזֶהוּ בְּרָאשִׁית שֶׁהִיא
רוֹמֶזֶת לְתְּשׁוּבָה גִּימְטְרִיא שֶׁבֵּר תֵּאֲזוּת
שֶׁהַתְּשׁוּבָה הַמְּעֵלָה הִיא שֶׁיִּשְׁבֵּר
תֵּאֲזוּתוֹ. [גְּנִזִּי הַמֶּלֶךְ ת"ה אוֹת כ"א]

וְאִין לְאָדָם שׁוֹם שֶׁבַח זוּלַת הַמִּתְגַּבֵּר
עַל יִצְרוֹ וּמִשְׁבֵּר תֵּאֲזוּתוֹ וְזֶהוּ
שֶׁאָמַר הַתַּנָּא (אבות פ"ד, א) 'אֵיזָה הוּא
גְּבוּר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ', דְּהִינּוּ דְּמִי
שֶׁכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ וּמִשְׁבֵּר תֵּאֲזוּתוֹ אֵין
גְּבוּר לְמַעְלָה מִגְּבוּרָתוֹ, וְהַטַּעַם דְּשֶׁאָר

גבורת
האדם
ניכרת
בהתגברות
על לבו

הַתְּפִלָּה הִיא נְדִיבוּת בַּלֵּב

וְנְדִיב נְדִיבוּת יַעֲזֹ: (ישעיה לב, ח)

הִנֵּה הַתְּפִלָּה תִּלְוִיָּה בַּלֵּב, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה (תענית ב, א)

הוספת אמרים

ז. וראה למהר"ל בספר דרך חיים פרק ד משנה א, ומאחר שנקרא גבור והגבורה הזאת היא בעצמו ולא מצד
שהוא כובש עיר שאין הגבורה הזאת רק מצד אחר ולכן ראוי שיקרא גבור כאשר הוא כובש יצרו. גם אין ראוי
שיהיה נחשב גבור מי שעשה גבורה והיה מונצח את אחר אשר כח זה גם כן לבהמה יותר מן האדם ואין זה
מעלה לאדם מצד עצמו במה שהוא אדם, אבל הכובש את יצרו הוא מצד הדעת והחכמה שהוא לאדם בלבד
במה שהוא אדם בעל דעה וחכמה והוא ראוי שיקרא גבור.

הוא רצון טוב, כמו שפרש רש"י זכרונו לברכה (שם) "על ידבנו לבו". וזה הוא הרמז 'ונדיב', זהו המותפלל ברצון טוב. דתפלה נקראת נדבה פאמור, והמותפלל ברצון טוב עושה תפלה וחזרה, שהם שתי נדיבות וזהו 'נדיבות יעץ' שהם תפלה וחזרה וזהו נדיבות תרתי'.

[גנזי המלך ליקוטי שושנים]

והתפלה צריך שתהיה ברצון טוב בלב טוב ובנפש חפצה, דזהו עקר התפלה. וזה רמז גם כן בתורה במה שאמר (שמות כה, ב) "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה", ותרומה היא תפלה שהיא דברים העומדים ברומו של עולם^ט, ומסים "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי" דהינו דעקר התפלה היא נדיבות הלב ונדיבות הלב

גדל פגם הלב ותקונו שהכל תלוי בו

קראתי בכל לב עניי ה' חקיה אצרה: (תהלים קיט, קמה)

בינה דבינה במלוי בית יוד נון הי סופי תבות גימטריא תס"ד הוא חשבון תבונה עם הכולל וגם מלת הלב במלוי הי למד בית המלוי גימטריא "תבונה" עם הכולל הרי גם מלת לב שהוא מירי בבינה שם דבוקה תבונה,

אפשר לרמז דתשובה עלאה היא בינה. ובינה נקראת לב כמו שפתיב בפתיחת אליהו ז"ל 'בינה לבא ובה הלב מבינ'. ונהנה תבונה לעולם כלולה בבינה דפרצוף אחד הם פידוע וזה נרמז במלת

הוספת אמרים

ח. ובנועם אלימלך פרשת יתרו סוד"ה וישמע, וזהו לך אמר לבי בקשו פני פירוש שדוד המלך עליו השלום היה מרמז שיעקר התפלה הוא שיתפלל האדם כשמתעורר לבו בדביקות וקדושה והיינו לך רוצה לומר בשבילך אמר לבי בקשו פני דהיינו שנתעורר לבי בדבקות וכאלו אומר בשבילך בקש פני אז פניך ה' אבקש. ט. ברכות ו עמוד ב, ופירש"י כגון תפלה, שעולה למעלה. י. ובענין שהעיקר הוא כונת הלב, נעתיק דברי ספר חסידים סימן יח, אם יפלא בעיניך על אותן המגמגמים בלשון וקורין לחי"ת ה"א ולשין סמ"ך ולקו"ף טי"ת ולרי"ש דלי"ת איך מתפללים או איך קוראים בתורה ואומרים דבר שבקדושה כשמוגיעים לנפשנו חכמה לא נמצאו מחרפים ומגדפים אל תתמה על החפץ כי בוראינו אשר הוא בוחן לבות אינו שואל כי אם לב האדם אשר יהיה תמים עמו ואחרי שאינו יודע לדבר כענין מעלה עליו כאלו אומר יפה. וכן אותם הקוראים פסוקי דזמרה בקול רם ונעים זמר ואינם יודעים הפסוקים ואומרים בטעות תפלתם וזמירותם מתקבל כריח נחוח. וגם הקב"ה שמח עליו שמחה גדולה ואומר כמה הוא מזמר לפני לפי דעתו על זה נאמר (שה"ש ב' ד') ודגלו עלי אהבה מעילתו עלי אהבה. במשפט לא ימעל פיו (משלי ט"ז י) מתרגמינן לא ידגל פומיה. מעשה כהן אחד שהי' פורש כפיו ואומר ישמך והי' שם חכם אחד והעבירו מלפני התיבה לפי שאינו יודע לחתוך האותיות אשר בברכת כהנים והראוהו מן השמים לאותו חכם כי אם לא יחזרנו יענש בדבר ע"כ.

להורות התדבקות התבונה עם הבינה שהם פרצוף אחד} והחוטא גורם להפריד תבונה מן בינה וגדול עונו מנשא אם לא יטרח וישוב לתקן פראוי מה שפגם עד שישוב הכל לאיתנו הראשון. והנה החוטא שמוגיע פגמו בבינה, יש שפוגם רחמנא לצלן בכל הבינות שבארבעה עולמות אצילות בריאה יצירה עשייה, ודוד המלך עליו השלום חשש שמא פגם בכל הבינות הנקראות לב ועשה תקון המועיל לכלם ועשה תקון לחבור התבונה עם הבינה.

ועקרו כל התקונים שעושה האדם הכל תלוי בלבו דהלב הוא הדאג והוא המחשב מחשבות לעשות תקונים וגדרים

בטהרת
הלב
נגררים כל
האיברים
אחריו

וסיגים. וכל האיברים נגררים אחריו. ולכן מי מתקן הבינה שהיא הלב. הלב של האדם שהוא פנגד הבינה, וצריך לזה טהרת הלב ביותר, ויראה וקדשה ביותר, ודאגה ביותר. וכל מה שחשב בלבו הרי האיברים נגררים אחריו ומשרתים אותו לעשות בפעל כל מה שחשב. ואומר דוד המלך עליו השלום אני כל התקונים עשיתי, עשיתי תקון המועיל ביותר לחבר התבונה עם הבינה, וגם זה שיה לקרותו 'בכל לב' שהרי פתבנו שמלת הלב במלוי, דמלוי הלב גימטריא תבונה, והלב הוא בינה הרי חבור התבונה עם הבינה. וזהו 'קראתי בכל לב' דהינו תקנתי הבינה והתבונה הנכללים במלת הלב כאמור.

[מעגלי צדק אות ק']

עקרו התפלה היא פונת הלב

אתה צויתתה פקדיה לשמור מאד

(תהלים קיט, ד)

אף (בשעת התפלה) בזאת צריך האדם לפנות מחשבותיו מכל הבלי העולם, וידע שהוא לפני מלך המלכים הקדוש ברוך הוא, כדי שבזה תקבל תפלתו, דהתפלה היא עבודה שבלב, כמו שכתוב

(דברים יא, ג) "ולעבדו בכל לבבכם". וזהו השמירה והאזהרה הגדולה, שצריך האדם להשמר ולהזהר לבון לבבו פראוי. וזהו שאמר דוד המלך עליו השלום לשלמה בנו (דברי הימים א כח, ט) "דע את אלוקי אביך

הוספת אמרים

יא. וכתב רבינו נ"ע בפתוחי חותם בפר' אחרי, לגבי תפילה, רק יתן בלבו שאינו עומד כי אם לפני ה' ואין שום אדם כלל שמפריד ביניהם ועל זה כתוב בהושענות אני והוא הושיעה נא דהינו כשיחשב האדם שאין שום אדם רק הוא והקדוש ברוך הוא מבטח שיושיעו הקדוש ברוך הוא בתפלתו וזה הדבר צריך לכל אדם.

פְּקַדְיָהּ הֵם הַתְּפִלוֹת, 'לִשְׁמֹר מֵאֲד'. דְּהִינּוּ צוּיִת לִשְׁמֹר הַתְּפִלוֹת בְּעֵתָם עֶרֶב וּבִקְרֹא וְצִהְרִים, וְלִהְתַּפֵּל כְּרָאוּי בְּלֵב שָׁלֵם. וְאֵנִי שׁוֹמֵר הַתְּפִלוֹת כְּרָאוּי בְּכָל עֵת וּבְכָל לְבָבִי.^י [אלף בינה אות א']

וְעִבְדָּהּ, דְּהִינּוּ בְּשָׁעָה שְׁאַתָּה 'עֲבֹדָהּ', שְׁהִיא שְׁעַת הַתְּפִלָּה הַנִּקְרֵאת עֲבֹדָה, 'דַּע אֶת אֱלֹקֵי אֲבִיךָ', שֶׁלֹּא תִהְיֶה מִחֻשְׁבֹּתָהּ כִּי אִם עֲמוּ דוֹקָא. וְזֶהוּ 'אַתָּה צוּיִתָּה פְּקַדְיָהּ', אוֹמֵר לַהֲקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא 'אַתָּה צוּיִתָּה

עקר האדם שמוסר לבו לעבודת הבורא

וְלַעֲנֵן בְּדַבְרֵי תוֹרָה כְּדִי לִידַע כָּל דָּבָר עַל אֲמִתּוֹ, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם וְעָקֵר בִּיָּאתוֹ לַעוֹלָם, כְּדִי שִׁיטֵּרַח לְהַבִּין דְּבָרֵי תוֹרָה עַל אֲמִתָּתָם, וְלַחֲדָשׁ דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וּכְמוֹ שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה (ברכות ח, א) 'אֵין לוֹ לַהֲקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ אֶלָּא ד' אֲמוֹת שֶׁל הֶלְכָּה'. [אלף בינה אות ב']

הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַמוֹעִיל לְעֵנֶן זֶה, (לְשִׁלּוּמֹת הַשָּׁמַיִם) הוּא שְׁלִמּוֹת הַלֵּב כְּרָאוּי. תַּחֲלָה, שִׁיעֹזֵב הָאָדָם כָּל מִחֻשְׁבוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים, וְגַם כֵּן יַעֲזֹב כָּל מִחֻשְׁבוֹת עֵנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּי הֵבֵל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים, וּמִתַּעֲיִים הָאָדָם מִדְּרֹךְ חַיִּים, וְיִהְיֶה לְבוֹ פָּנוּי תָּמִיד לְחֻשָּׁב בִּירְאֵת הַבּוֹרָא

השתדלות מרבה במצוות פותחת הלב

(תהלים קיט, לב)

דְּרֹךְ מִצְוֹתֶיהָ אֲרוּץ, כִּי תִרְחִיב לִבִּי:

וְלִילָה, עֲכָשׁוּ אוֹמֵר כִּי כְמוֹ שֶׁדִּבְקָה נַפְשׁוֹ בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה, כֵּן דִּבְקָה בְּקִיּוֹם מִצְוֹתֶיהָ

הַפְּנוּיָה, כִּינּוּ שְׁאִמֵּר שֶׁהוּא דִּבֵּק בְּשִׁתִּי תוֹרוֹת וְאֵינּוּ פּוֹרֵשׁ מֵהֶם יוֹמָם

הוספת אמרים

יב. וראה להמבי"ט בספרו בית אלקים שער התפילה פ"ג, מצות התפלה אינה כשאר המצוות שנאמר בהן (ראש השנה כ"ח ב) מצות אין צריכות כוונה ויוצא ידי עשיית המצוה בעשות אותה אפילו בלא כוונה כיון שעושה מעשה המצוה כהוגן וכשורה, אבל התפלה אינה מצוה מעשית, ולכן צריך לכיוון בה (ברכות ל' ב) כי עיקרה היא כוונת הלב, גם כי אינה נשלמת אלא בדבור דהרהור לאו כדבור דמי והכתוב תלה אותה בכוונה ובדבור, כדכתיב (דברים י"א) ולעבדו בכל לבבכם, ואמרו (תענית ב') אי זו היא עבודה שהיא בלב זו תפלה, ונקראת עבודה שיש בה איזה מעשה, והוא עקימת שפתיו בתפלתו. ולזה אין יוצא בהרהור דלאו כדבור דמי. אבל העיקר היא הכוונה.

שְׁעוֹשֶׂה הַמִּצְוֹת בְּהַשְׁתַּדְּלוּת וְזִיזוֹת מְרַבָּה. וְזֶהוּ 'דֶּרֶךְ מִצְוֹתֶיהָ אֲרוֹץ', דִּהְיִנוּ אֲנִי מְקַיִם הַמִּצְוֹת בְּהַשְׁתַּדְּלוּת מְרַבָּה בְּלִי שׁוּם הִתְרַשְּׁלוּת. וְיִדְעֵתִי שְׂקִיּוֹם הַמִּצְוֹת פֶּה־לִּכְהָ, הוּא סִגְלָה וְסִייעַ לִפְתַּח הַלֵּב לְהִבִּין הַתּוֹרָה וְסוּדוֹתֶיהָ, וְרָאִיָּה לָזֶה, "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע" (שְׁמוֹת נד, ז), אִם קָיָם אָדָם עֲשִׂית הַמִּצְוֹת, פָּשוּט הוּא שֶׁיִּשְׁמָע וְיִבִּין דְּבָרֵי תּוֹרָה עַל

אֲמַתָּתָם. וְכֵן אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (תְּהִלִּים כה, יד) "סוּד ה' לִירְאָיו" דִּהְיִנוּ לְמִי מוֹדִיעַ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא 'סוּדוֹ' 'לִירְאָיו', שֶׁהֵם יִרְאֵי ה', וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ וּמְקַיְמִים הַתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר מֶה שֶׁאֲנִי 'רֵץ לְדֶרֶךְ מִצְוֹתֶיהָ', יִדְעֵתִי כִּי בָּזָה 'תִּרְחִיב לְבִי', וְתִתֵּן בִּי בִּינָה לְהִבִּין הַתּוֹרָה וְסוּדוֹתֶיהָ [אלף בינה אות ד'] פֶּרָאוּי^ג.

לב טהור מקום להשראת השכינה

קראתי בכל לב ענני ה' חקיה אצרה: (תהלים קיט, קמה)

אֲפֹשֶׁר דָּבָא לְרַמֵּז עַל אוֹתִיּוֹת לֵב, דִּרְאִיתִי בְּסִפְרֵי אֶחָד דְּבִכָּל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, לֹא תִמָּצֵא שֶׁיִּצְטָרֵף אוֹת אַחַת מֵאוֹתִיּוֹת שֵׁם הַנִּיחָה בְּרוּךְ הוּא עִם אוֹת מִיָּהֵם וְיִהְיֶה מִלָּה שְׁלֵמָה, זוּלָּתִי לְמֹד' וּבֵית'. וְדִהְיִנוּ כָּל אוֹתִיּוֹת יֵה'ו, כְּגוֹן לְמֹד' בְּהַצְטַרְפוּתָהּ עִם יוֹד, הָיוּ לִי. וּבְהַצְטַרְפוּתָהּ עִם הָא, הָיוּ לָהּ.

אותיות ל'
וב'
מצטרפות
לכל
אותיות
הויה

וּבְהַצְטַרְפוּתָהּ עִם וָאוּ הָיוּ לוֹ. הָרִי, דְּבִכָּל אוֹתִיּוֹת הַנִּיחָה מְשַׁלְשֶׁתָן עִם לְמֹד' הָרִי כָּל אַחַת מֵהֶם הָיוּ מִלָּה שְׁלֵמָה. וְכֵן אוֹת בֵּית נִמְי הָיוּ הִכִּי, כִּי בֵּה בּוֹ וְדוֹקָא בְּב' אוֹתִיּוֹת אֵלּוּ תִמָּצֵא כּוֹ, מֶה שֶׁאֵין כֵּן בְּשָׂאָר אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. דְּאוֹת פ', אֵף עַל גִּב דִּתְמָצֵא בֵּה פִי וּפֶה, הַשְּׁלִישִׁית בּוֹאוּ לֹא תִמָּצֵא. וְכֵן נִמְי אוֹת מֶם', אֵף

הוספת אמרים

ג. וראה בנועם אלימלך פרשת בלק ד"ה וירא, וצריך אדם לדבק עצמו על ידי עשיות המצוות בעולמות, ואמנם גם העולמות הם גבוהים מעל גבוה ואי אפשר לדבק בהם כי אם בעשות המצוה בשלימות, ולמדו לנו רבותינו איך נתנהג בעשית המצוה, ואמרו מה הוא רחום דהיינו השם יתברך המטיב לנו הוא הכל מצד הרחמים כמ"ש חז"ל על פסוק מי הקדימני כו' כלום עשית מעקה אם לא נתתי לך בית, וכן בכל מצוה השם יתברך מקדים להאדם ואחר כך האדם עושה המצוה. וזהו מה הוא רחום כו' דהיינו בעשותך המצוה תעשה ברחמים, הא כיצד היינו בדביקות גדול במסירות נפש בכל רמ"ח אברים, ובזה אתה מרחם על עצמך ונשמך כמ"ש ז"ל מה יעשה אדם ויחיה ימות את עצמו, והיינו כמאמרינו במה שהוא ממיית עצמו במסירות נפש בעבודתו בזה מחיה עצמו, וזהו ואתם הדבקים רוצה לומר הו"ו מוסיף על הענין ראשון, היינו כשאתם מדבקים בהשם יתברך ברוך הוא על ידי המצוות תראו שתהיה גם אתם בהדבקות, פירוש תמסרו עצמכם בכל רמ"ח אברים ותכניסו הכל בהדבקות.

על גב דתמצא בה מי מה, השלישית
לא תמצא.

וכל זה בכונה מכוונת, להורות דהעקר
היא טהרת הלב וקדשותו, דבו תלוי
ההתדבקות ביראתו ואהבתו יתברך.
ואפשר דלזה פונת רבותינו זכרונם
לברכה (ויק"ר פ"א ו), 'דעת קניית מה
חסרת, דעת חסרת מה קניית'. דהינו
אם האדם נתן לבו ודעתו ביראת ה',
הרי אותיות שם הוי"ה דבקים בלבו,
ומי שזכה לזה אין לו חסרון, אבל אם
חסר לבו מיראת ה', הרי נתרחקו ממנו
אותיות שם הוי"ה ואין חסרון גדול
מזה. ואפשר דזה רמזה התורה בפסוק
(שמות כה, ח) "ועשו לי מקדש ושכנתי
בתוכם", דהינו שיקדשו לבם פראוי,
וישקדשו לבם, יחולו בו אותיות שם

לב הדבוק
בה' אין
לו חסרון

הויה, וזהו 'ושכנתי בתוכם' יי. וזהו גם
כן שאמר הפסוק (דברים ד, ד) "ואתם
הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם
היום", דהתדבקות היא על ידי הלב,
דבלא שלמות הלב, לא שיג התדבקות
בו יתברך.

והלב רמוז במלת "חיים", ד"חיים"
גימטריא "לולב", ולולב אותיות
"לו לב". ועל ידי התדבקות הלב בשם
פראוי, אז יחולו אותיות שם הוי"ה בו,
וזכה לחיים העליונים. ועל זה נבחרו דברי
רבי אלעזר בן ערף עליו השלום, מדברי
חבריו (אבות פ"ב ט), דתלה כל בלב, לפי
שהוא עקר משפן שם הוי"ה פאמור.
ולכהי התורה התחילה ב'ב' וסימה בלמ"ד
להורות דהפל תלוי בלב.

[אלף בינה אות ק']

הוספת אמרים

יד. וראה לאור החיים דברים פ"ד פסוק ד, עה"פ ואתם הדבקים בה' אלהיכם, יתבאר על פי מה שכתב רמב"ם
בפרק ו' מהלכות יסודי התורה (הלכה ב ג) וז"ל ושבעה שמות הם, הויה וכו' כל המוחק אפילו אות אחת
משבעה שמות אלו לוקה, כל הנטפל לה' מלפניו מותר למוחק וכו', מלאחריו כגון ק' של אלהיך וכו"ם של
אלהיכם וכיוצא בהם אינם נמחקים, והרי הם כשאר אותיות של שם שהשם מקדשם, עד כאן, והוא מה שנתכוון
לומר להם במאמר הדבקים בה', פירוש ולפי ששם זה המיוחד שם הוי"ה אין אות נדבכת ונסמכת לו מלאחריו
אלא מלפניו, כגון לה', בה', כה', ואותיות אלו אין בהם קדושה ומותר למוחקם, ואם כן תהיה דביקות ישראל
בה' בדרך זה שאין ה' מקדשם, לזה גמר אומר אלהיכם פירוש דביקות זה שאתם דבקים בה' אינה כדביקות
האותיות שמלפניו, אלא כאותיות שמלאחריו, שהם כ"ם של אלהיכם, שהם קדושים כשאר אותיות של השם,
גם רמז בתיבת בה', יעוד נעים, והוא שם זה אינו מקדש מלאחריו, הא למדת שדביקות ישראל הוא בשמות
עצמם מתאחדים אור נפשם באור שם הנכבד, וכדי שלא תבין שהכוונה הוא כאותיות הנטפלים מלפניו ואין בהם
קדושה, גמר אומר אלהיכם, אמור מעתה כי כוננת אמור בה' היא ביחוד האותיות. ועיי"ע שם.

בדביקות
זוכה לחיים
העליונים

עקר התשובה באלול בלב ובעינים

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצַת וּרְאִיתָם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתְּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זִנִּים אַחֲרֵיהֶם:
(במדבר טו, לט)

בשאר ימות השנה. ויזהר בשמירתם מכאן ולהבא. והנה אלול במלוי אלה למד ויו למד עם האותיות והפולל גימטריא "לבבכם עיניכם", לרמז לבני האדם דעקר תשובתכם באלול הוא שתשמרו לבבכם ועיניכם.
[שערי ארוכה אות ו']

הנה לכם לציצת וראיתם אותו ראשי תבות אלול. ובא הרמז בקאן דבאלול צריה האדם ביותר לטהר לבו ועיניו שהם תרי סרסורי דעברה (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה) דאף על גב דבשאר ימות השנה לא היה נזהר בשמירתם. עכשו באלול צריך לתקן מה שפגם בהם

יצר טוב

יצר טוב עוזר וסומך להגיע לדרך הישרה

וכי ימונה אחיה ומטה ידו עמוק והחזקת בו גר ותושב וחי
עמוק: (ויקרא כה, לה)

עליית
יצה"ט
תלוי
במעש"ט

ומט"ט הוא מסייע לבני ישראל
המתעוררים לשוב בתשובה ולתקן דרכיהם,
ככתוב (שמות כג, כ) "הנה אנכי שלח מלאך
לפניך לשמרה בדרךך" וכו', והוא מליץ
טוב וזכות על ישראל, דעליו תקנו
בתפלה (תחנון דב"ה) 'וייעמד מליץ טוב
לצדקנו הוא יגיד ישרנו', וזה שאמר 'וכי
ימונה אחיה', הוא יצר הטוב שגשפל
ונתמסכן מחמת עונותיה, ועל ידי זה
'ומטה ידו עמוק', 'ידו' הם נפש רוח
נשמה שלה, דידו הם, דעל ידיהם יש לו
עליה עמוק, וכשתחשיף ותתש כחם
מחמת עונותיה בזה נעשה מן, ואם תחזור
בתשובה הרי 'החזקת בו'.

אפשר לרמז על יצר הטוב, דהוא אחיו
האמתי של אדם, שנוהג עמו
אתוה גמורה, שמונה לו דרך טובה וישרה
שמועלת לו בעולם הזה ובעולם הבא,
ועל ידי העונות שמרבה האדם מתמסכן
יצר הטוב ונעשה מן, ועל ידי העונות
נחשכים נפש רוח נשמה שבאדם ואינם
מאירים, וכל עקר יצר הטוב הוא להזהיר
האדם שישמור נפש רוח נשמה שלו שלא
יאבדו ממנו חס ושלום, דיצר הטוב הוא
מצד נפש רוח נשמה דכלהו מסטרא
דקדושה, ועל ידי עלייתם עולה יצר הטוב,
ועל ידי ירידתם יורד גם הוא ונעשה עני,

והנה נפש רוח נשמה הם משלשה
עולמות בריאה יצירה עשייה
כידוע, הנשמה מעולם הבריאה, והרוח
מעולם היצירה, והנפש מעולם העשייה,
והנה מט"ט ראשו בעולם הבריאה וגופו
בעולם היצירה ורגליו בעולם העשייה,

כח וסיוע
מעליונים

ודע לה שיש לה עוזר וסומך שהוא
מט"ט, שהוא יהיה לה עוזר לתקן
הנפש רוח נשמה שלה, שהרי הוא מצוי
במקום שלשתן שהם עולמות בריאה יצירה
עשייה, וזה שאמר 'והחזקת בו', דהינו

מט"ט
נמצא בג'
עולמות
לעזור

כְּשֶׁתִּתְעוֹרֵר לְטוֹב בְּתִשׁוּבָה וּלְתַקֵּן נֶפֶשׁ
רוּחַ נְשָׁמָה שְׁלֶפֶךְ זֶהוּ חֲזוּק יָדַיִם שֶׁתַּעֲשֶׂה
לִיצֵר הַטּוֹב, וְאֵל תִּירָא וְאֵל תַּחַת, לֹא
יִהְיֶה לָּךְ רִפְיוֹן יָדַיִם שֶׁהָרִי מִט"ט מִצּוֹי
בְּשִׁלְשָׁה עוֹלָמוֹת שְׁמֵיהֶם נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה
שְׁלֶפֶךְ, וְזֶהוּ 'גֵּר וְתוֹשֵׁב וְחִי עִמָּךְ', וּשְׁלֹשָׁתָן
עַל שֵׁם מִט"ט נִקְרָאוּ גֵר, עַל הַבְּחִינָה

שֵׁישׁ לוֹ בְּעוֹלָם הַעֲשִׂיָּה דָשֵׁם נִחְשָׁב כְּגֵר
תוֹשֵׁב עַל הַבְּחִינָה שֵׁישׁ לוֹ בְּעוֹלָם
הַיְצִירָה שְׁשֵׁם עֵקֶר מוֹשְׁבּוֹ, וְחִי עַל עוֹלָם
הַבְּרִיאָה שְׁשֵׁם רֹאשׁוֹ וְהָרֹאשׁ בָּהּ הַמּוֹחִין
שֶׁהֵם הַחַיִּים, לָכֵן חֲזַק וְאַמֵּץ כִּי הַבָּא
לְטָהֵר מִסִּיעִין אוֹתוֹ.

[מחשף הלבן פר' בהר]

הַשּׁוֹמֵעַ לִיצֵר הַטּוֹב ה' עוֹזְרוֹ וְהַנְּשָׁמָה גּוֹבֶרֶת

בְּרֹאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וְהָאָרֶץ הִיְתָה
תְּהוֹ וּגוֹ' וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אוֹר וּגוֹ'. וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי רָקִיעַ
וּגוֹ' וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יִקּוּי הַמַּיִם וּגוֹ':
(בראשית א, א-י)

הנשמה
באה
לעבוד את
בוראה
משא"כ
הגוף

אִפְשָׁר לְרַמֵּז כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרָנָם לְבִרְכָּה דְעֵקֶר בִּיאַת
הַנְּשָׁמָה לְזֶה הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהִיא דוֹמָה
לְבֵת בּוֹגֶרֶת בְּבֵית אָבִיהָ וּבוֹשָׁה מְלֹאכֶל,
וּלְפִיכֶן בָּאָה לְזֶה הָעוֹלָם כְּדִי שֶׁתִּסְגֹּל
מִצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וּמִמְלֵאָה כְּשֶׁתִּתְחַזֵּר
אִינָה בּוֹשָׁה מְלֹאכֶל כִּי מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ הִיא
אוֹכֶלֶת. וְהִנֵּה הַנְּשָׁמָה כֶּן חִפְצָה וְרִצּוֹנָה
בְּבוֹאָה לְזֶה הָעוֹלָם כִּי אִם לְעֶסֶק בְּתוֹרָה
וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים אֲבָל הַגּוֹף פִּינוֹן שֶׁבָּא
מִחֲמֹר קְרוֹיץ מִתְאַוָּה, כִּי אִם בְּתַאווּת
הָעוֹלָם הַזֶּה, וּבִפְרָט דְּמִשְׁעַת יִצְיָאָתוֹ
"לִפְתַּח חֲטָאת רִבִּיץ" (בראשית ד, ז). נִכְנָס
בּוֹ יֵצֶר הָרָע וּמִצָּא מִין אֶת מִינוֹ וְנִעוֹר.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא 'בָּרָא יֵצֶר הָרָע
וּבָרָא לוֹ תִּבְלִין שְׁלֹו הֵם
הַתּוֹרָה וְיֵצֶר הַטּוֹב' (קדושין ל, ב) וְעוֹד
הַנְּשָׁמָה מְסִיעָתוֹ, וְגָדוֹל מִפְּלֶם הוּא
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁרֹאָה הָאָדָם
שׁוֹמֵעַ לַעֲצַת יֵצֶר הַטּוֹב, הוּא עוֹזֵר
הָאָדָם וּמַגְבִּירוֹ עַל יֵצֶר הָרָע. וְכֵמוֹ
שֶׁאָמַר דּוֹד הַמֶּלֶךְ עֲלִיו הַשְּׁלוֹם (תהלים
לז, לב-לג) "צוּפָה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמִבְּקֶשׁ
לְהַמִּיתוֹ ה' לֹא יַעֲזֹבֵנוּ בְּיָדוֹ" צוּפָה רָשָׁע
הוּא יֵצֶר הָרָע לְאָדָם צַדִּיק וּמִבְּקֶשׁ
לְהַמִּיתוֹ, ה' לֹא יַעֲזֹבֵנוּ בְּיָדוֹ דְּהִינוּ
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹזֵרוֹ, וְכִשְׁזוּכָה
הָאָדָם וְעוֹשָׂה רְצוֹן יוֹצְרוֹ, נִשְׁמָתוֹ הוֹלֶכֶת

התורה
והנשמה
עוזרים
בס"ד

לְהַשְׁתַּעֲשֹׂע בְּגֵן אֱלֹקִים מְנוּחָה וְנִחְלָה
שָׁאִין לָהּ הַפֶּסֶק.

שכר
הנשמה
והגוף
לתחיית
המותים

וְהִנֵּה בְּהִתְבוּנוֹ בַּדְּבָר כִּי אֵיךְ כָּל מַעֲלַת
הַנִּשְׁמָה וְהַגְדֵּלָה שֶׁהִיא זֹכָה לָהּ
הַכֹּל נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי הַגּוּף, וּבִאֲוֹתָיו עוֹלָם
הַנִּשְׁמָה הִיא שְׂמִתָּעַנְגָת כָּל אוֹתוֹ
הַתַּעֲנוּג, וְהַגּוּף מְשַׁלֵּף בַּקֶּבֶר לַחֲזֹר רַמָּה
וְגוֹשׁ עֶפֶר, וְהֵיכֵן כָּל מִה שֶׁטָּרַח וְיָגַע,
אֲמָנָם גַּם הוּא שֹׁכֵרוֹ אֹתוֹ, דִּיזְכָּה לְקוֹם
בְּתַחֲתֵי הַמֵּתִים וַיִּשְׁאַר קָיָם וְקָדוֹשׁ
יֵאמֹר לוֹ וְהוּא בְּנִשְׁמָה מְמַשׁ.

השומע
לדבור
היצר

וְנִבְּאוֹ לְבָאוֹר הַפְּסוּקִים בְּרֹאשִׁית בְּרֹא
אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ הֵם
הַנִּשְׁמָה וְהַגּוּף כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם
לְבִרְכָּה (סנהדרין זא, ב) "קִרְאָה אֶל הַשָּׁמַיִם
מַעַל וְאֶל הָאָרֶץ לְדִין עֲמוֹ" (תהלים נ, ד) **וְהָאָרֶץ**
שֶׁהִיא הַגּוּף הִתְהַוָּה **וְבָהּ** דְּהִינּוּ שֶׁהַגּוּף
אֵינוֹ הוֹלֵךְ כִּי אִם אַחֲרֵי הַבְּלִי הָעוֹלָם שֶׁהֵם
תַּהוֹ וְבָהּ, וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תַהוֹם, דְּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּה (זוה"ק כי תצא רעט, א) **תַהוֹם**
אוֹתִיּוֹת הַמָּוֶת, וְלִפִּי דְרָכָנוּ נִיחָא דְהִינּוּ כִּיּוֹן
שֶׁהַגּוּף רוֹדֵף הַבְּלִי הָעוֹלָם הַשְּׁטָן מַעֲלִים
וּמַחְשִׂיף מִמֶּנּוּ יוֹם הַמִּיתָה.

יצה"ר
חשך
יצה"ט אור

וְרוּחַ אֱלֹקִים מֵרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם דְּהִינּוּ
הַנִּשְׁמָה מֵתְאַוָּה וּמֵרַחֶפֶת עַל
הַמַּיִם הִיא הַתּוֹרָה הַנִּקְרָאת מַיִם, "הוּא

כָּל צִמָּא לָכוּ לַמַּיִם". (ישעיה נה, א) **וַיֵּאמֶר**
אֱלֹקִים יְהִי אוֹר הוּא יֵצֵר הַטּוֹב לִפִּי שֶׁיֵּצֵר
הָרַע נִקְרָא חֹשֶׁךְ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'וְחֹשֶׁךְ עַל
פְּנֵי תַהוֹם' וְהוּא שְׂרָאוֹי לְהַקְרָא חֹשֶׁךְ
לִפִּי שְׂמִתָּעָה בְּנֵי אָדָם, לְהַדִּיחֵם בְּמִקּוֹם
חֹשֶׁךְ וְצִלְמוֹת הִיא גִּיהֵנוֹם. וַיֵּצֵר הַטּוֹב
נִקְרָא אוֹר לִפִּי שְׂמִוּרָה לְבְנֵי אָדָם דְּרַף
טוֹבָה וַיִּשְׁרָה כְּדִי לְהַנְחִילָם עוֹלָם הַבָּא
שְׁפִלּוֹ אוֹר.

וְאִם הָאָדָם כִּשְׁבָא לוֹ יֵצֵר הַטּוֹב נִשְׁמַע
לוֹ וְנִרְאִית בּוֹ הָאֲרָתוֹ וְזֶהוּ **וַיְהִי אוֹר**

ה' עוזר
לנדבק
ביצה"ט

דְּהִינּוּ שְׂנֵהָיָה הָאוֹר שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב
בְּאָדָם וְשָׁמַע לוֹ. אִזְּ בְּרֹאוֹת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
שֶׁהָאָדָם שׁוֹמַע לַיֵּצֵר הַטּוֹב, הוּא בְּכַבּוּדוֹ
וּבַעֲצָמוֹ נְתוּסָף עַל יֵצֵר הַטּוֹב וְעוֹזֵר אֵת
הָאָדָם וּמִרְחִיק מִמֶּנּוּ יֵצֵר הָרַע, וְזֶהוּ וַיִּרְא
אֱלֹקִים אֵת הָאוֹר שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב כִּי טוֹב
דְּהִינּוּ נִרְאִית טוֹבָתוֹ בְּזֶה הָאָדָם שֶׁשָּׁמַע
לוֹ, **וַיַּבְדֵּל אֱלֹקִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ**
מִפְּרִישׁ הָאָדָם מִן הַחֹשֶׁךְ שֶׁהוּא יֵצֵר הָרַע
וּמִדְּבִיקוֹ בְּאוֹר שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב, **וַיִּקְרָא**
אֱלֹקִים לְאוֹר יוֹם, דְּהִינּוּ מִי שֶׁנִּדְבָּק בַּיֵּצֵר
הַטּוֹב הַנִּקְרָא אוֹר יוֹרֵשׁ גֵּן עֵדֶן הַנִּקְרָא
יוֹם, וּמִי שֶׁנִּדְבָּק בַּיֵּצֵר הָרַע הַנִּקְרָא חֹשֶׁךְ
יוֹרֵשׁ גִּיהֵנוֹם הַנִּקְרָא לֵילָה

[פתוחי חותם פר' בראשית]

עצת חז"ל לחזק יצר הטוב על יצר הרע

פי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום. והיה אם שלום תענה ופתחה לך והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למס ועבדוך. ואם לא תשלים עמך וגו'. ונתנה ה' אליה פיך וגו': (דברים כ, י-יג)

שלום, 'והיה אם שלום תענה' דהינו אם על ידי התורה נכנע הגוף ונתנצח יצר הרע והלך לו. אז 'והיה כל העם הנמצא בה' שהם כל איברי הגוף 'יהיו לך למס ועבדוך' דהינו כלם ילכו אחר עצתך לעבודתו יתברך.

אפשר לרמז על פי מה דאיתא בגמרא. (ברכות ה, ב) 'לעולם ירגיז אדם יצר הטוב על יצר הרע אי אזיל מוטב ואם לאו יעסק בתורה אי אזיל מוטב ואי לאו יקרא קריאת שמע אי אזיל מוטב ואי לאו יזכר לו יום המיתה'.

וזהו שאמר 'פי תקרב אל עיר' הוא הגוף שלך שנקרא עיר קטנה ויצר הרע אדוק דבוק בו ולא רצה להפרד ממנו, ואתה נתעוררת להלחם עם יצר הרע להרחיקו מעליה, התקון הוא 'וקראת אליה לשלום' דהינו קרא קריאת שמע ועסק בתורה וזהו **וקראת** היא קריאת שמע, **לשלום** היא התורה הנקראת

על ידי תורה וקריאת שמע

ואם לא תשלים עמך דהינו אפלו אחר שעסק בתורה וקריאת קריאת שמע לא נכנע הגוף ועדין יצר הרע בתקפו, אף על פי כן לא תשוב לאחור רק התגבר לעשות מלחמה עם היצר הרע עד שיפגע הגוף ויברח יצר הרע, והתקון הוא זכר לו יום המיתה, ובזה פנע הגוף ויברח יצר הרע וזהו שאמר 'ונתנה ה'

יזכיר לו יום המיתה

הוספת אמרים

א. ובענין תוקף המלחמה עיין בערבי נחל פרשת שלח, אמרו ז"ל, לעולם ירגיז אדם יצר טוב על היצר הרע, כלומר שהוא יחזיק את היצר טוב שילחם נגד היצר הרע, ויעשה היצר טוב בכל כחו כמו שעושה היצר הרע, ואז ממילא יגבר כח היצר טוב, כי ודאי האדם ילך אחריו, ומשום הכי מגיע שכר טוב לצדיק עבור שהוצרך למלחמה, מושא"כ אם היה היצר טוב והיצר הרע שווים לא היה מקום למלחמה, כי מדרך הטבע שני יועצים לאדם, אחד יועצו לטובה וחיים, ואחד להפכו ודאי יסכים לדעת הראשון. ועוד טעם ב' לשכר הוא, כי נודע שגם היצר הרע על הרוב כשמופתה לאדם הוא מראה לו על עבירה שהיא מצוה, ואדרבה על כל דבר שהוא נגד כבודו ית"ש הוא בחלקת לשונו מראה לו טענות מזויפות ופיתוים לומר שהוא כבוד הבורא ית"ש, מצוורף לזה שהוא עושה בכל כחו, ויצר טוב לא כן כנ"ל, ממילא משום זה צריך למלחמה גדולה, כי אלו היה אומר לו היצר הרע לך עשה עבירה, לא היה צריך למלחמה כל כך, כי גם הבהמה תנוס מדבר המזיקה, מושא"כ כיון שמראה לו על העבירה שהיא מצוה וכבוד השי"ת לכן צריך למלחמה חזקה.

אֱלֹהֶיךָ בִּידָךְ דְּהִינִי יִפְנֶה הַגּוֹף וַיִּמָּסֶר
בִּידָךְ לַעֲבֹדְתּוֹ יִתְבָּרֶה, מִטַּעַם 'וְהִפִּיתָ אֶת
כָּל זְכוּרָה לְפִי תִרְבִּי' דְּהִינִי יוֹם הַחֲרֵב
שֶׁהוּא יוֹם הַמִּיתָה זְכֹר אוֹתוֹ, וּבָזָה יִפְנֶה
יִצְרֵה הָרַע וַיִּבְרַח לוֹי.
[פתוחי חותם פר' שפטים]

דְּבָרֵי יִצְרֵה הַטּוֹב לְאָדָם

וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֱהֱלָה אֶל שָׂרָה וַיֹּאמֶר מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים קֶמַח
סֶלֶת לֹוִשִׁי וְעֵשִׂי עֲגוֹת:
(בראשית יח, ו)

בא לְרַמֵּז עַל יִצְרֵה הַטּוֹב שֶׁהוּא נִקְרָא
אַבְרָהָם, לְפִי שֶׁהוּא **אב** לְאָדָם
שֶׁהוּא מוֹרָה לוֹ דֶּרֶךְ טוֹבָה וַיִּשְׁרָה כָּאָב
שֶׁהוּא מוֹרָה לְבָנוֹ, וְרַם שֶׁהוּא מוֹרָה לוֹ
לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת רַמּוֹת, וַיִּצְרֵה הַטּוֹב הוּא
מִמֶּהָר וּמִזְהִיר לְגוֹף לַעֲסֹק בַּתוֹרָה וּלְטַרְח
הַרְבֵּה בַּמִּקְרָא בַּמִּשְׁנָה בַּגְּמָרָא וּלְקַשֵּׁר
אוֹתָם יַחַד שְׂאֵהוּ רִצּוֹן הַשֵּׁם. וְזֶהוּ 'וַיִּמְהַר
אַבְרָהָם' שֶׁהוּא יִצְרֵה הַטּוֹב, 'הָאֱהֱלָה'
לְבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּלְבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת, 'אֶל שָׂרָה'
הוּא הַגּוֹף הָעוֹסֵק בַּתוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת שָׂרָה,

מִמֶּהָרוּ יִצְרֵה הַטּוֹב וּמִכְנִיסוֹ לְבִתִּי כְּנִסְיוֹת
וּלְבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת. 'וַיֹּאמֶר מִהְרֵי שְׁלֹשׁ
סָאִים' הִינִי שְׁלֹשׁ לְמוֹדָד מִקְרָא מִשְׁנָה
גְּמָרָא, וְדִקְדֹק בָּהֶם עַד שֶׁתִּבְרָרָם
וְתִטְחָנָם כְּטוֹחֵן חֲטִיִּם וְנַעֲשִׂים קֶמַח,
וְחֹזֵר וּבָרַר אוֹתָם בְּנֶפֶשׁ אַחֵר נֶפֶשׁ עַד
שֶׁתַּעֲשֶׂה סֶלֶת נִקְיָה, וְתַעֲמֹד עַל הָאֱמוּנָה
וְזֶהוּ 'קֶמַח סֶלֶת' בַּתְּחִלָּה קֶמַח וְהִדָּר
סֶלֶת. 'לֹוִשִׁי וְעֵשִׂי עֲגוֹת' דְּהִינִי טֶרַח
הַרְבֵּה עַד שֶׁתִּחַבְּרָם כָּלָם יַחַד וְתַעֲשִׂם
כְּעוֹנָה אַחַת. [פתוחי חותם פר' וירא]

הוספת אמרים

ב. וראה בדרשות המהר"ל דרוש לשבת הגדול, וזה שאמרו בברכות (ד"ה) אמר ר' יהושע בן לוי לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנאמר רגזו ואל תחטאו, אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא ק"ש שנאמר על משכבכם, אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה שנאמר ודומו סלה. וביאורו כי יצר הרע אינו שולט רק מצד הבריאה שהרי כתיב לפתח חטאת רובץ, משיצא מן הרחם אל העולם חטאת רובץ, וממילא כשמזכיר לו יום המיתה שאין יצה"ר אז מסתלק יצה"ר.

אדם צריך להטות לבו לשמע ליצר הטוב

הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרה בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכנתי. השמר מפניו ושמע בקלו אל תמור בו וגו' כי אם שמע תשמע בקלו וגו': (שמות כג, כ)

מטרת
יצה"ט

אפשר

לרמז זה הפסוקים על יצר הטוב, יצר הטוב בראו הקדוש ברוך הוא להנאתו ולטובתו של אדם להורות לו דרך ישרה בעולם הזה כדי לזכות בה לעולם הבא, וחיב אדם לשמע לו כמו שאמר שלמה המלך עליו השלום בקהלת (ד, יג) "טוב ילד מסכן וחקם ממלך זקן וכסיל", ואם אדם ישמע לעצתו מה טוב, ואם לאו ברוח יברח ויניחנו ביד יצר הרע, והנה כשאדם שומע לעצת יצר הטוב הקדוש ברוך הוא סועדו ועוזרו דהבא לטהר מסייעין אותו (שבת קד, א).

שלא
יתפעל
מראות
הצלחת
הרשעים

ועל

כל דבר שיצר הרע מסיתו הקדוש ברוך הוא ויצר הטוב מסייעין אותו שלא יחטא לפי שמאריעות העולם הזה רבים, וכן אדם מתקנא בעושי רעה לפי שרואה בני אדם מתפארים במלבושים

נאים ובתענוגות מאכלות ומשתאות והכל למלאות תאות יצר הרע, ועל זה הזהיר דוד המלך עליו השלום (תהלים לו, א) "לדוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה", פי מינים מינים יש ברשעים, יש שרוצים למשל בחבריהם להיות מכנעים תחת ידם ויש שתאותם במאכלות ומשתאות ואינם חוששים למצות ה', ויש שפרוצים בעריות, ויש בעלי לשון הרע ומלשינים ורמאים בדבריהם ובמשאם ובמתנם, ויש רכילים ומשיגי גבול, וכיון שכן אדם רואה הרשעים עושים מעשים רעים ומצליחים כמו שכתוב (ירמיה יב, א) "דרך רשעים צלחה" יצר הרע מסיתו לעשות פמותם, לפיכך דוד המלך עליו השלום הזהיר 'אל תתחר במרעים' בשום אופן ואל תקנא בהצלחתם "פי כחציר מהרה ימלו וכירק דשא יבולן" (תהלים לו, ב).^א

הוספת אמרים

א. ולהבין הענין עיי' לרמח"ל בספרו אדיר במרום ח"א תנא רזא דרזין, כתיב ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וכו'. מאן ישגח כו'. דע כי הפרשה הזאת היא כוללת באמת שרשי ההנהגה, ולכן אמר, דהוא סהדותא על מהימנותא דכלא. ואפרש לך סוד האמונה הזאת. כי הנה כתיב, אל אמונה ואין עול (דברים לב, ד). והוא כי הקב"ה מנהג את עולמו בכמה גלגולים עמוקים, והכל באמונה, לתת לכל אחד לפי מעשיו ממש. ונמשך מראשית הכל. כי שם הקב"ה בעולם צד הקדושה וצד הטומאה, זה לעומת זה, וביניהם שם כל עניני העולם, להיות שולטת או

יצה"ט
מלמד
האדם
הדרך לגן
עדן

וזהו פונת הפסוקים 'הנה אנכי שלח מלאך לפניך' הוא יצר הטוב 'לשמרה בדרך' דהינו שמורה לה דרך הטוב והישר לעשות מעשים טובים ומונעה מלעשות רע אם תשמע לו, וכשתשמע לו בזה מביאך לחיי עולם הבא, וזהו שאמר 'ולהביאך אל המקום אשר הכינת' שהוא גן עדן, דעל ידי שאדם שומע לעצת יצר הטוב זוכה לגן עדן. וכיון שעל ידו אתה זוכה לגן עדן 'השמר מפניו ושמע בקלו' כל מה שיאמר לה 'אל תמר בו פי לא ישא לפשעכם', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה דכשאדם אינו שומע ליצר הטוב, בורח מפניו ומתאבל עליו ואינו חוזר לו עד שיחזר בתשובה פראוי וזהו 'פי לא ישא לפשעכם' כמו שאמרנו כי ברוח יברח.

ודע לה 'פי שמי בקרב' לפי ש"יצר טוב" גימטריא "שדי" עם שלש אותיות ולהורות בא דכשאדם שומע לדברי יצר הטוב שדי מסיעו ואפשר דלזה רמזו "והיה שדי בצריך" (איוב כב, כה) אל תקרי בצריך אלא ביצריך. ועוד דיצצר במלוי יוד צדי ריש סופי תבות שדי לרמז דשדי הוי

שמות
הקדושים
ביצר
הטוב

בעזר יצר הטוב לסייע לאדם, וגם בן שדי מכניע יצר הרע דגם הוא סופי תבות שדי נמצא שדי דביצר הטוב לעזר ולסייע ושדי דביצר הרע להכניע. וזהו שאמר אחרי זה 'פי אם שמע תשמע בקלו' דיצר הטוב 'ועשית כל אשר אדבר' הרי שמי עם יצר הטוב לסייע ושמי גם בן דביצר הרע להכניע וזהו 'ואיבתי את איביך וצרתי את צריך' שהוא יצר הרע, דשדי הרמוזה בשמו הוא לרמז ששמי מכניע אותו כשתשמע לעצת יצר הטוב.

וצריך אתה להזהר ולהשמר בעניני העולם הזה, שהם הכל ומעשה תעתועים ויצר הרע מתעה בני אדם אל תתחר במרעים, והנה יצר הטוב הולך עמך לסייע ואני עמו וזהו 'פי ילך מלאכי' שהוא יצר הטוב 'לפניך ולהביאך אל האמרי', הם בני אדם המתפארים ומתגאים כמו "יתאמרו כל פעלי און" (תהלים צד, ד), 'והחת' הם הנותנים חתית על בני אדם, 'והפרז' הם בני אדם הפרוצים בכל מעשים רעים כמו עיר שהיא פרוצה ואין לה חומה, 'והפנעני' הם שטיפי זמה כמו פנען, 'החוי' הוא העושה מעשה הנחש דתרגום נחש חויא וזהו

עוה"ט
מלא הבל
ורק ע"י
יצה"ט
ניצל

הוספת אמרים

זו או זו לפי המעשים. אך הכונה היא לנהוג הדברים בהנהגה כל כך עמוקה, שאי אפשר להשיגה, אלא הוא עצמו, ובה סוף יחזור כל רע לטוב ותהיה הממשלה לקדושה לבדה. והנה זאת היא אמונתנו הקדושה אנחנו בני ישראל. אשר אין מואציל אלא אחד, הוא לבדו עשה את הכל. ושם התפשטות ספירות קדושה, וכנגדם עשה מדרגות הרע, והוא המנהיג לבדו אדון יחיד להחזיר כל הרע להשתעבד לעבודת קדשו, ואין גם אחד עושה דבר זולת רצונו. ואעפ"י שנראין הדברים קשים וזרים להבין דרכם כי דרך רשעים צלחה והצדיקים בשפל ישבו, אך הכל ניהיג בהנהגה נאמנת להשיב דבר על בוריו, וכל טוב יהיה נשגב לבדו בלי תערובות רע. ואין שום דבר בעולם נעשה לרע לבריות, רק הכל לטובם מאת המאציל היחיד ב"ה אשר אין זולתו.

אָדָם בַּעֲלֵי לִשׁוֹן הָרַע וְהַרְמָאֵי בְּכָל דְּרָכָיו
כַּמַּעֲשֵׂה הַנֶּחֱשׁ, 'וְהַיְבוֹסִי' הוּא הוֹלֵךְ רַכִּיל
וּמַשִּׁיג גְּבוּל, כָּל אֱלֹה דְרָכֵי בְנֵי אָדָם
הָרָעִים וְהַהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ ה' רוֹאֶה כָּל אֱלֹה
וְאֵינוֹ מִתְפַּתֵּה וְזֶהוּ שְׁאֵמֵר 'כִּי יֵלֶךְ מִלֵּאכִי
לִפְנֵיהֶ וְהִבִּיֵּאֶה אֵל' בְּנֵי אָדָם שְׁמַעְשֵׂיהֶם
כְּאִמּוֹר דְּבִהְכָּרַח תִּהְיֶה בִּינֵיהֶם וְכִיוֹן
שְׁמִלֵאכִי שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב יֵלֶךְ לִפְנֵיהֶ הוּא
יִצְלָה וְיַעֲזֹרָה עַל יֵצֵר הָרַע. וְעוֹד גַּם אֲנִי
וְהַכְחָדְתִּי לִיֵּצֵר הָרַע.

וּמֵאַחֵר שְׁאֲנִי וְיֵצֵר הַטּוֹב עִמָּךְ בְּעֶזְרְךָ
מִנֵּעַ רִגְלָהּ מִנִּתְיָבוֹת הָרָשָׁעִים
הָאֱלֹה 'לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֱלֹהֵיהֶם וְלֹא
תַעֲבֹדֵם' דְּכָל הָעוֹבֵר עַבְרָה כְּעוֹבֵד עֲבוּדָה
זָרָה, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָם לְבָרְכָה
עַל פֶּסוּק (תהלים צד, ד) "לֹא יִהְיֶה בָּךְ אֵל
זָר" אֵיזֶהוּ אֵל זָר שֶׁבָּתוּכּוֹ שֶׁל אָדָם הֵי
אוֹמֵר זֶה יֵצֵר הָרַע. וְלִהְיֵי קֹא מְזַהֵר קֹרֵא

הכתוב
מזהיר
שלא
יתחבר
לבני אדם
רעים

כַּשֶּׁתִּרְאֶה מַעֲשֵׂה בְנֵי אָדָם הָרָעִים
שֶׁהִזְכַּרְנוּ, דַּע לָךְ שֶׁהֵם עוֹבְדִים עֲבוּדָה
זָרָה וְאַתָּה 'הַשֹּׁמֵר לָךְ פֶּן תִּשְׁתַּחֲוֶה
לְאֱלֹהֵיהֶם וְתַעֲבֹדֵם' כְּמוֹ שֶׁהֵם עוֹשִׂים,
וְקֹא מִפְּרֵשׁ קֹרֵא פִּיצֵד הִיא עֲבוּדָה זָרָה
שֶׁלָּהֶם שֶׁתִּרְחַק מִמֶּנָּה הִיא שְׁלֹא תַעֲשֵׂה
כַּמַּעֲשֵׂייהֶם שְׁאֵם עֲשִׂיתָ כַּמַּעֲשֵׂייהֶם הָרִי
'הַשְׁתַּחֲוִיית לְאֱלֹהֵיהֶם', אֲלֹא אֲדַרְבָּא אִם
יֵשׁ יִכְלֹת בִּידְךָ 'הָרוֹס תִּהְרָסֵם' לְרָשָׁעִים
'וְשִׁבּוֹר תִּשְׁבֹּר מִצִּבְתֵּיהֶם' כְּמוֹ "וְאַשְׁבְּרָה
מִתְלַעוֹת עוֹל" (איוב כט, יז), וְאִם נִתְאַמְצָתָ
וְנִתְחַזְקָתָ עַד שֶׁתִּחַזְרִים בְּתִשׁוּבָה וְתִהְיֶה
אַתָּה וְהֵם 'וְעַבְדָּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם'
כַּשֶּׁתַּעֲשֶׂה כָּךְ וְתִחַזֵּיר הָרָשָׁעִים בְּתִשׁוּבָה.
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבָרַךְ אֶת לַחֲמָה וְאֶת מִימֶיהָ
וְיִסִּיר מִחֲלָה מִקֶּרְבָּהּ, לְהִכִּי פֶתַח בְּלִשׁוֹן
רַבִּים וְסִיִּים בְּלִשׁוֹן יָחִיד.

[פְּתוּחֵי חוֹתֵם פֶּר' מִשְׁפָּטִים]

יראת שמים

יאמין וידע שתמיד הוא לפני ה' ובכך ישמר מחטא

פניה אלי וחנני, כי יחיד ועני אני:

(תהלים כה, ז)

שלא יזוז
מחשבת
ה' ממנו

בא כאן להזכיר המדוּת המעלות, שבהם
ראוי שלא ישוב ריקם. ואחת מהם,
שהאיש הירא את ה' יראת הרוממות,
ישים בין עיניו תמיד יתד תקועה בל תמוט,
שהוא עומד לפני ה' תמיד, אין לו בשום
רגע הפדרה ממנו, וכמאמר דוד המלך עליו
השלום (תהלים טז, ח) "שוייתי ה' לנגדי תמיד
כי מימיני בל אמוט", דקדק לומר תמיד,
לומר ששום רגע לא יש לו שום הפסקה
מלחשב שהוא לפניו יתברך, רק תמיד
שהוא חושב שהוא לפניו יתברך, דזהו
עקר היראה הפנימית. דכשחושב שהוא

לפניו יתברך, בודאי שיבּוֹש ויפּלם מלחטא
לפניו, ולהכי אמר 'כי מימיני בל אמוט',
כלומר, כיון דשוייתי ה' לנגדי תמיד,
פשוט הוא 'כי מימיני בל אמוט'א.

ובזה נשתבחו עמוּדֵי העולם. בחנוף נאמר
(בראשית ה, כד) "ויתהלך חנוף את
האלהים" להורות דכל ימיו היה דעתו ולבו
שהוא הולך לפני ה' דוקא, ולא היה חושב
חברת בני אדם או אהבתם לכלום, שחושב
בדעתו שאין שום אדם בעולם רק הוא
לבדו עבד משמש לקונו, ואין לו שום אדם

שבח
אבותינו
הק'
שתמיד
היו
דבוקים
בה'

הוספת אמרים

א. וראה למסילת ישרים פרק כה בדרך קניית היראה, וכיון שיתברר לו שבכל מקום שהוא, הוא עומד לפני
שכינתו יתברך, אז מאליה תבוא בו היראה והפחד פן יכשל במעשיו, שלא יהיו כראוי לפי רוממות כבודו, והוא
מה שאמרו, דע מזה למעלה ממך, עין רואה ואזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים, כי כיון שהשגחת הקב"ה
על כל דבר, והוא רואה הכל, ושומע הכל, ודאי שכל המעשים יהיו עושים רושם, וכלם נכתבים בספר אם לזכות
או לחובה, ואמנם הדבר הזה אינו מצטייר היטב בשכל האדם, אלא על ידי התמדת ההתבוננות וההסתכלות
הגדול, כי כיון שהדבר רחוק מחושינו לא יציירוה השכל אלא אחר רוב העיון וההשקפה, וגם אחר שיציירו יסור
הציור ממנו בנקל אם לא יתמיד עליו הרבה, ונמצא שכמו שרוב ההתבונן הוא הדרך לקנות היראה התמידית,
כן היסוד הדעת וביטול העיון הוא המפסיד הגדול שלה, יהיה מחמת טרדות או ברצון, כל היסוד דעת ביטול הוא
ליראה התמידית.

או שום דבר שִׁמְטִיד אותו מִלְשֵׁמֶשׁ לִפְנֵי קוֹנוֹ, לְהַכִּי קָרִי עָלָיו 'וַיִּתְּהֶלֶךְ חֲנוּף אֶת הָאֱלֹהִים', דְּתַמִּיד לֹא הָיָה חוֹשֵׁב, כִּי אִם לִפְנֵי הָאֱלֹהִים הוּא הוֹלֵךְ וּמִשְׁרֵת. וְכֵן נִמִּי כְּתִיב בְּנִח (בראשית ו, ט) "אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נִח". וְכֵן נִמִּי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (בראשית יז, א), "הִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי וְהָיָה תָמִיד". וְכֵן נִמִּי אָמַר אַבְרָהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (שם כד, מ) "ה' אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנָיו" וְכֵן נִמִּי אָמַר יַעֲקֹב אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (שם מח, טו) "הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְנוּ אֲבֹתַי לִפְנָיו" וְהִינוּ דָּאֻמַּר אֱלִישֶׁעַ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (מלכים ב ה, טז) "חִי ה' אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לִפְנָיו" דְּהִינוּ תָמִיד אֲנִי עוֹשֶׂה עֲצָמִי עוֹמֵד לִפְנָיו לְשִׁרְתּוֹ וּלְבָרָהּ בְּשִׁמּוֹ. וְעַל זֶה נִמִּי אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (תהלים קי"ט א), "אֲשֶׁרִי תָמִידִי דֶּרֶךְ הַהֲלָכִים בְּתוֹרַת ה'" וְקָאֻמַּר נִמִּי (שם קכח, א) "אֲשֶׁרִי כָּל יְרָא ה' הֵהָלֵךְ בְּדַרְכָּיו" דְּהַפְּנִיָּה הִיא, דְּקָאֻמַּר תִּדַּע לְמִי אֲנִי קוֹרָא 'אֲשֶׁרִי כָּל יְרָא ה'', לְמִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכָּיו, שְׁעוֹשֶׂה עֲצָמוֹ תָמִיד שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לִפְנֵי ה', עַל פִּי יֵצֵא וְעַל פִּי יָבוֹא, וְאִין לֹא שׁוֹם דְּבַר שְׁעוֹשֶׂה חוּץ מִרְשׁוֹתוֹ, לְזֶה אֲנִי קוֹרָא 'אֲשֶׁרִי כָּל יְרָא ה'".

וְזִהוּ נִמִּי שְׁאֻמְרָה תוֹרַתְנוּ הַקְדוּשָׁה (דברים י"ג ה). "אַחֲרֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם תֵּלַכְנוּ, וְאוֹתוֹ תִּירָאוּ וּבוֹ תִּדְבָּקוּ" בָּאָה

התורה
מלמדת
לנו שאדם
תמיד לפני
ה' לולי
עונותיו

הַתּוֹרָה לְחַזְקֵינוּ, שְׁעָקֵר הִירָאָה הוּא שְׁעוֹשֶׂה הָאָדָם עֲצָמוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד לִפְנֵי ה' מִמֶּשׁ, וְכָהּ הוּא הָאָמֶת, רַק שְׁיִצֵּר הָרַע מִטְמָטִים לְבוֹת בְּנֵי אָדָם וּמַחֲשִׁיף עֵינֵיהֶם מִלְּהִסְתַּכֵּל בְּמִשְׁכָּלוֹת. וְכִמְאֻמַּר הַנְּבִיא עָלָיו הַשְּׁלוֹם (ישעיה נט, ב) "כִּי אִם עֲזַנְתִּיכֶם הָיוּ מְבַדְּלִים בֵּינְכֶם לְבִין אֱלֹהֵיכֶם" פְּלוֹמַר, הָאָמֶת הוּא שְׁתָּמִיד אַתֶּם יוֹשְׁבִים לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם, רַק מִחֲמַת עֲזַנְתִּיכֶם טַח מִלְּהִשְׁכִּיל לְבָבְכֶם, וְאַתֶּם אוֹמְרִים שְׁאִין אַתֶּם יוֹשְׁבִים לִפְנָיו, שְׁאִם אַתֶּם יוֹדְעִים בְּאֻמוֹנָה שְׁאַתֶּם יוֹשְׁבִים לִפְנָיו, לֹא שִׁיף שְׁתִּהִיו מְכַעֲסִים לִפְנָיו בַּחֲטָאִים. וְזִהוּ שְׁאֻמַּר 'אַחֲרֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם', דְּהִינוּ אִם תִּאֻמְנוּ וְתַעֲשׂוּ עֲצָמְכֶם, שְׁאַחֲרֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם הוֹלְכִים וְאִין לָכֶם שׁוֹם פְּרִישׁוֹת מְמַנּוּ, אֲזִי פְּשׁוּט הַדְּבַר שְׁאוֹתוֹ תִּירָאוּ וְתַעֲבְדוּ וּבוֹ תִּדְבָּקוּ. וְאִם לֹא, אִין הִירָאָה יְרָאָה וְלֹא הַעֲבֹדָה עֲבֹדָה. וְכֵן נִמִּי כְּתוּב (דברים ו' ו-ז). "וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוָּה הַיּוֹם וְכו' וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמָךְ" כָּל זֶה, כְּדִי שִׁיתַּקַּע בְּלִבּוֹ הַשְּׁגָחָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁבָאֶמֶת תָּמִיד הָאָדָם עוֹמֵד כִּי אִם לִפְנֵי יִתְבָּרַךְ, וְהִתְהַלֵּךְ בְּדֶרֶךְ זֶה אִין חֲטָא בָּא עַל יָדִי. [אלף בינה כה']

יראת שמים השער שיתקבלו מעשיו ותפלותיו

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי:

(דברים לב, א)

שיהיו
מעשיו
לשם
שמים

אִפְשָׁר לְרַמֵּז דְּבַא מִשָּׁה רַבְּנוּ עָלֵינוּ
הַשְּׁלוֹם לְעוֹרֵר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְהִיּוֹת כָּל מַעֲשֵׂיהֶם לְשֵׁם שָׁמַיִם. אִם
לְמַדּוֹ תוֹרָה תִּהְיֶה לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְאִם
תִּפְלָה תִּהְיֶה לְשֵׁם שָׁמַיִם בְּכֹנֶה כְּרָאוֹ
כִּי זֶהוּ הָעֵקֶר כִּדִּי שִׁיְהִיָּה הַכֹּל מְקַבֵּל
וּמְרֻצָּה לְשָׁמַיִם, שָׁאֵם תִּהְיֶה הַתִּפְלָה
וְהַתּוֹרָה בְּקִדְשָׁהּ וּבִטְהָרָה הָרִי הַכֹּל
יִמָּצֵא פֶתַח פְּתוּחַ לְמַעְלָה, וְאִם הַכֹּל
מִשְׁפָּה וְלַחוּץ בְּלִי קִדְשָׁהּ וּטְהָרָה אֵין
לָהֶם מְקוֹם בְּמָה לְפָנֶם רַק הַכֹּל נִדְחָה
לַחוּץ. וְזֶהוּ שְׁבָא מִשָּׁה רַבְּנוּ עָלֵינוּ
הַשְּׁלוֹם לומר לְיִשְׂרָאֵל, הֵיטֵב בְּעֵינֵיכֶם
שִׁתְּהִיו מִתְּפִלָּלִים וְלֹא תִקְבַּל תִּפְלַתְכֶם

לְכֹן הַשְׁתַּדְּלוּ שֶׁתַּעֲשׂוּ מַעֲשִׂים טוֹבִים
בְּקִדְשָׁהּ וּטְהָרָה כִּדִּי שִׁתְּקַבַּל תִּפְלַתְכֶם.
וְהִנֵּה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם הִיא שְׂכִינַת עֲזָנוּ
וּמִשָּׁם עוֹלָה הַתִּפְלָה לְמַעְלָה.
וְהִנֵּה אֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבָרְכָהּ (שבת
לא, ב) 'דְּמִי שֵׁישׁ בִּידּוֹ תוֹרָה וְאֵין בּוֹ יִרְאֵת
שָׁמַיִם דּוֹמָה לְמִי שֶׁמָּסְרוּ לוֹ מִפְּתַחוֹת
הַפְּנִימִיִּים וּמִפְּתַחוֹת הַחִיצוֹנִיִּים לֹא מָסְרוּ
לוֹ דְּמַהִּיכָא עֵינִי'. וְהִנֵּה מִפְּתַחוֹת
הַחִיצוֹנִיִּים הִיא שְׂכִינַת עֲזָנוּ מַלְכוּת שָׁמַיִם,
וּמִפְּתַחוֹת הַפְּנִימִיִּים הוּא ת"ת הַנִּזְקָרָא
תּוֹרָה. וּמִי שֵׁישׁ בִּידּוֹ תוֹרָה וְאֵין בּוֹ יִרְאֵה
אֵין לוֹ בְּאִיזָה מְקוֹם לְפָנֶם וְנִשְׁאָר בַּחוּץ.

השער
לתורה
ותפלה זה
מלכות
שמים

הוספת אמרים

ה'תורה' כולה, בכל מה שכללה אותו וממצות עשה וממצות לא תעשה ומיעודים וסיפורים, אמנם הוא דבר אחד, והוא, יראת האלוה יתברך, והוא אמרו, "אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא הזה וגו'". ועיין לעיל ערך אמונה להאמין ב"ג עקרי הדת, שכתב רבינו שיסוד זה חשוב לבעת, ושם בהערות הבאנו דברי הרמ"א בשו"ע אור"ח סי' א', בשם הרמב"ם, כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד עיי"ש. ג. וראה בתיקוני זהר בהקדמה דף א, א, דרגא חמישאה ביראת ה' אוקמוהו מארי תמניתין, כל הקודם יראתו לחכמתו מתקיימת, וכל הקודם חכמתו ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת, דכל הקודם חכמתו ליראתו למה הוא דומה, למי שמסרו לו מפתחות הפנימיים, ולא מסרו לו מפתחות החיצוניים, במה יכנס, ובארח רזא, אדנ"י תמן י' יראת ה', ואלין ארבע אתון אינון מפתחות החיצוניים דילה, י' מן יקו"ק איהי חכמה, וארבע אתון דהאי שמה אינון מפתחות הפנימיים, ובגין דא אקדימו בצלותא אדנ"י שפת תפתח, ולבתר חתמין לה בשם יקו"ק, ברוך אתה יקו"ק מן אברהם.

וְזֶהוּ 'הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶדְבְּרָה', הַשָּׁמַיִם
הוא ת"ת שהוא תורה והכי קאמר 'הַאֲזִינוּ
הַשָּׁמַיִם דְּהִינּוּ הֵיכָן אוֹכַל לומר לַהַשָּׁמַיִם
הַאֲזִינָה וְיִשְׁמְעוּ תַּפְלְתִּי, הֵיכָא דְתַחֲלָה
הַקְדַּמְתִּי "וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ" שֶׁהִיא מַלְכוּת
שָׁמַיִם שֶׁהִיא מִפְתָּחוֹת הַחִיצוֹנִיִּים 'אֲמַרִי
פִּי'. דְּזֶהוּ עֶקֶר מִפְתָּח הִירָאָה.

חשיבותו
של
משרע"ה

וּבֵא מֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לומר
לִישְׂרָאֵל דְּעוּ וּרְאוּ וּמִמֶּנִּי תִלְמָדוּ
וְכֵן תַּעֲשׂוּ שֶׁהִרִי רֹאִים בְּעֵינֵיכֶם מַעֲשִׂים
בְּכָל יוֹם שְׂאֵנִי כְּכֵן בֵּית לִפְנֵי וְתִבְרָךְ
וְכִשְׂאֵנִי צְרִיךְ לְשׁוֹם דְּבַר אֵין לִי שׁוֹם
עֲכָבָה רַק כְּשֶׂאֵנִי קוֹרָא מִיָּד הוּא עוֹנָה
אוֹתִי וּמְדַבֵּר עִמִּי כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל
רַעְהוּ, וְעֶקֶר כָּל זֶה מִשׁוֹם דְּמִפְתָּחוֹת הִירָאָה
בְּיָדִי, אִם כֵּן גַּם אַתֶּם חֲזָקוּ וְאִמְצוּ לִירָאָה
וְלֹאֲהֲבָה אֶת ה' וְעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה עוֹנָה
אַתֶּם בְּכָל עֵת, שֶׁהִרִי עֶקֶר הַתַּפְלָה

וְהַתּוֹרָה הֵם הַמִּפְתָּחוֹת שֶׁבֵּהֶם פּוֹתַח אָדָם
הַשְּׂעָרִים הָעֲלִיּוֹנִים אִם יִהְיוּ פְּרָאוּי, שֶׁהִרִי
עַל יְדֵי תַּפְלָה וְתּוֹרָה עוֹשֶׂה אָדָם
הַתְקַשְּׁרוֹת וְיַחְוָדִים לְמַעֲלָה, בְּתַחֲלָה
מַעֲלָה מִיָּין נִקְבִּין וְאַחֵר כֵּן מוֹרִיד מִין
דְּיוֹכְרִין וְכִשְׁמוֹרִיד הַמִּין דְּיוֹכְרִין מוֹרִידִם
מִמָּקוֹר הָעֲלִיּוֹן מַעוֹלָם לְעוֹלָם עַד סוֹף
הָעוֹלָמוֹת. עַד שְׂמִינִי הַשְּׁפַע גַּם לְעוֹלָם
זֶה הַגִּשְׁמִי, וְכָל זֶה עַל יְדֵי קִדְשָׁה וְטָהָרָה
וְיִרְאָה וְאַהֲבָה כְּרָאוּי יָכוֹל לַפְעֵל פְּעֻלוֹת
בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיּוֹנִים, וְלֹהֲתַבְרָךְ הַכֹּל עַל יָדוֹ,
אַבָּל אִם הוּא פָּגוּם מְלֵא מוֹמִין. הִרִי הוּא
דְּחֹוִי מַעֲקָרָא, וְתַפְלָתוֹ וְתּוֹרָתוֹ תּוֹעֲבָה
וּבְדָד יֵשֵׁב מַחוּץ לְמַחֲנֶה מוֹשְׁבוֹ וְלֹא דִין
שְׂאֵינוֹ מִתְקַן אֲלֵא אֶדְרָבָא מְקַלְקֵל, וְעַל
זֶה אָמַר לִישְׂרָאֵל דְּעוּ שְׂאֵנִי מַחֲמַת הִירָאָה
וְאַהֲבָה שֵׁישׁ בְּיָדִי בְּשִׁלְמוֹת. כְּשֶׂאֵנִי לּוֹמֵד
תּוֹרָה אֲנִי מְשַׁפֵּיעַ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְכֵן גַּם
כְּשֶׂאֵנִי מִתְפַּלֵּל בְּכָל הָעוֹלָמוֹת אֲנִי מְשַׁפֵּיעַ.

הוספת אמרים

ד. ובראשית חכמה בהקדמה בחשיבות היראה כתב, והרי דברים קל וחומר ומה תורה שלא נבראת אלא לכבודו של ישראל הרי היא קיימת לעולם ולעולמי עולמים, קל וחומר לצדיקים שבשבילם נברא העולם, עד כאן לשונם. אם כן נפקא מינה שכל מציאות העולם עיקרו הוא ישראל, ולא נתן להם הקדוש ברוך הוא את התורה אלא שיראו מלפניו. ועוד שמחמת בריאת העולם נכיר מעשיו וגדלו ונירא מלפניו. וכן פירש ברעיא מהימנא (בא מב, א) שעיקר בריאת העולם בגין דישתמודעון ליה, אם כן היראה שהוא ירא מהבורא שברא הכל היא עיקר החצר, והחכמה המלמדת הדרך היא שער הכניסה, ונמצא שכיון שלא נברא האדם אלא שיירא את הבורא וזהו עיקר החכמה כדפרישית, העושה הפך זה נוח לו שלא נברא, שמהפך כוונת הבורא ונמצא בריאתו לבטלה ועסקו בחכמה לבטלה ונוח לו ההעדר מאחר שאין בו תועלת. ה. וראה והתבונן במש"כ בשערי אורה השער התשיעי הספירה השנייה, ועתה צריכים אנו להודיעך סוד שני מקראות שקבעו חכמים, אחד בראש התפילה והוא 'אדני שפתי תפתח', והשני בסוף, 'יהיו לרצון אמרי פי'. וצריך אתה לדעת כי הראשון, הקבוע בראש התפילה, הוא השער שבו נכנסים בני עולם לבקש רחמים לפני יי' יתברך, וזהו 'אדני שפתי תפתח', ועל זה נאמר, תפתח לי שערי צדק אבא במ אודה יי', וסוף התפילה ההגונה שהיא מתגברת ועולה מספירה לספירה עד שמגיעת עד הרצון שהוא דבוק בכתר, ולפיכך אמר בסוף 'יהיו לרצון אמרי פי'. וכשהתפילה מגעת למקום הרצון אז כל השערים למעלה ולמטה נפתחים לפניו ואין שם מעכב ומונע על בקשתו, שהרי בעולם הרחמים הוא, ואז יפיק כל צרכו ושאלותיו ואין דבר עומד לפניו, שהרי ממקום הרצון הוא שואב, ויכול לחדש אותות ומופתים חדשים כאילו באותה שעה נברא העולם ואין דבר עומד לפניו. וזה שנאמר, בני חיי ומוזני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא,

מעשי
משרע"ה
בקדושה
וטהרה

וזהו שְׁאֵמֹר יַעֲרֹף בְּמִטֶּר לִקְחֵי תֵּזֵל כְּטַל
אֲמֶרְתִּי. 'לִקְחֵי' היא התנורה הנקראת
"לִקַּח טוֹב" (משלי ד, כ) 'וְאֲמֶרְתִּי' היא
התפלה כמו שְׁנַאֲמֹר (תהלים יט, טו) "יְהִי
לְרִצּוֹן אֲמִרִי פִי" דְּהִינּוּ דְּאֲמִרִינּוּ דְּכָה אֲמִר
מִשָּׁה רַבֵּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם לְיִשְׂרָאֵל דְּעוּ

דְּהַתְנֹרָה וְהַתְּפִלָּה שְׁלִי עוֹשִׁים פְּעֻלוֹת
בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים לְמַעְלָה, כְּמוֹ הַמִּטֶּר
וְהַטַּל וְזֶה מִחֻמַּת שֶׁהַכֹּל בִּקְדוּשָׁה וְטָהֳרָה
כְּרָאוּי, לָכֵן גַּם אֲתֶם מִמְּנוֹ תִּלְמְדוּ וְכֵן תַּעֲשׂוּ
כְּדִי שֶׁתְּהִיָּה תִּנּוּרְתְּכֶם רְצוּיָה וְתִפְלִתְכֶם
מְקַבֶּלֶת. (פתוחי חותם פר' האזינו)

על ידי ציצית ותפלין ומזוזה נמצא ביראת ה' כל היום

יִמְצְאֶהוּ בָּאָרֶץ מְדַבֵּר וּבִתְהוֹ יֵלֵל יִשְׁמֹן יִסְבְּכְּנֶהוּ יְבוֹנְנֶהוּ יִצְרְנֶהוּ
כְּאִישׁוֹן עֵינָיו: כְּנֶשֶׁר יַעִיר קִנּוֹ עַל גּוֹזְלָיו יִרְחֹף יִרְשֵׁף כְּנָפָיו יִקְחֶהוּ
יִשְׂאֶהוּ עַל אֶבְרָתוֹ: ה' בָּדַד יִנְחֶנּוּ וְאִין עִמּוֹ אֵל נֹכַר:
(דברים לב, י-יב)

לזכור
בכל
עית
מצות

אֲפֻשֶׁר לְרַמֵּז דְּמִשָּׁה רַבֵּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם
בָּא לְעוֹרֵר לְבוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר לְהַתְעוֹרֵר מִשְׁנֶטֶם וּלְאַחֵז
בְּדַרְכֵי תְּשׁוּבָה, וְאֵף עַל גַּב שְׂאִין מִי
שִׁיכִיחַ אוֹתָם לֹא יִמְצְאוּ פֶּטוֹר בְּזֶה לְיוֹם

הַדִּין, כִּי חֲתָם וְרָשָׁם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּחוֹתְמֵי הַקָּדוֹשִׁים שְׂאֵנוּ מִנִּיחִים בְּכָל יוֹם
צִיצִית לְהַתְעִיף בָּהּ וְאַרְבַּעַת כְּנָפֶיהָ, כָּל
אֶחָד שֶׁם הַיָּ"ה תִּלְוִי בּוֹ. וְעוֹד מִנִּיחִים
תְּפִלִּין בְּיָד וּבְרָאשׁ. וְעוֹד מִנִּיחִים מְזוּזָה

הוספת אמרים

לפי שהכל תלוי בעולם הרחמים שהוא המקור, במקום הנקרא מזל. ואם תתבונן בעניין זה תבין סוד חנה, עד איזה מקום עלתה תפילתה כשאמרה, ותדר נדר ותאמר יהו"ה צבאות אם ראה תראה בעניי אמתך. וכן תבין מכאן סוד תפילות כל הצדיקים שהתפללו והפיקו כל צרכיהם בדרך נסים ונפלאות, הוא שנכנסו בתפילותם עד עולם הרחמים שהוא המקום אשר משם נתחדש העולם. וכמו שנתחדש העולם וכל בראויו מאותו המקום, כך הצדיקים המתכוונים בתפילותם לאותו המקום יכולים לחדש בעולם אותות ומופתים ולשנות מנהגו של עולם. וזהו מקום הביטחון הגמור, וזהו סוד הרצון, כי המגיע למקום הרצון הרי הכול בידו לעשות כפי רצונו וחפצו, כמו שאמר 'רצון יריאיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם'. והמבין זה יוכל להתבונן כל מקום שנאמר בתורה אותות ומופתים וגאולות ותשועות ושינוי מנהגו של עולם. ולפיכך קבעו בסוף התפילה 'יהיו לרצון אמרי', והוא סוד שאנו מתפללים 'יהיו לרצון', כלומר שיתחדש הדבר שאנו מתפללים עליו ממקור הרצון והמחשבה, כמו שנתחדש העולם מאותו המקור.

לְנִגְדֵי תָמִיד כִּי מִימִינִי בַל אָמוּט". ועוד
תַּפְלִין שֶׁל יָד כְּנֶגֶד הַלֵּב וּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ
כְּנֶגֶד הָעֵינַיִם דְּעֵינָא וּלְבָא סְרִסְרֵי דַעְבְּרָה
נִינְהוּ. (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה) וְצִוְנוּ הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְהַנִּיחַ הַתְּפִלִּין כְּנֶגְדָם כְּדֵי
לְטַהֵרם וּלְקַדְּשָׁם, וְלֹא יִשְׁלֹט בָּהֶם יֵצֶר
הָרַע. ועוד מְזוּזָה בִּפְתַח שְׁרָשׁוּם בַּה שֵׁם
הַי"ה מְבַפְּנִים שֶׁהִיא תַּבַּת וְהִיא, וְשֵׁם
שְׂדֵי מִבְּחוּץ, וְשְׁנֵי שְׁמוֹת אֵלֶּה גִּימְטְרִיא
שֵׁם, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (דברים כח, י) "וְרָאוּ כָּל
עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וַיֵּרְאוּ
מִמֶּךָ". דְּעַל יְדֵי הַמְּזוּזָה נִשְׁמַר הָאָדָם
בְּבוֹאוֹ וּבִצְאתוֹ וְאֵין רְשׁוֹת לְהַחֲצִיזוֹנִים
לְהַתְּדַבֵּק בּוֹ.

וְכָל זֶה אִם מַחֲשָׁב בְּקִדְשֵׁת הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה
וְתַהֲיָה יְרֵאת ה' נִגְדַּ פְּנִינִי". נִמְצָא
שֶׁמִּצְוֹת אֵלֶּה מְעוֹרְרוֹת אֶת הָאָדָם מִשְׁנָתוֹ,
וּמִי שֶׁאֵינוֹ מִתְעוֹרֵר מִשְׁנָתוֹ עַל יְדֵי
הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה בְּכָל בֹּקֶר אֵינוֹ בְּכָלל אָדָם
כָּלל, רַק נִמְשָׁל כְּכֶהֱמוֹת נִדְמוּ. ועוד
כְּשִׁיתְּבוֹנוֹ הָאָדָם בַּמִּצְוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הָאֵלֶּה
וַיִּכִּיר בְּקִדְשָׁתוֹ וַיִּקְיָם אוֹתָם כִּרְאוֹ לֹא
יִכַּל הַיֵּצֶר הָרַע לְהַתְּגוֹרוֹת בּוֹ לְהַחֲטִיא, כִּי
כְּשִׁיבּוֹא הַיֵּצֶר הָרַע יֹאמַר לוֹ הָאָדָם, אֲנִי

בְּפִתְחֵינוּ. וְכָל זֶה כָּל יוֹם וָיוֹם, מִי זֶה הוּא
אֲשֶׁר לֹא יִתְעוֹרֵר עַל יְדֵי הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה,
וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ, מֵאִיזָה טַעַם חוֹבָה עָלֵינוּ
לְקִיָּמָם כָּל יוֹם וָיוֹם. אֲלֹא הַפְּנִינָה שְׁחוּבָה
עָלֵינוּ לְהַפִּיר חוֹתָמָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וּבָזָה נְבוֹא לַעֲבֹד אוֹתוֹ, וְעַל זֶה אָמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּה (מנחות מג, ב) 'כָּל
מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צִיצִית בְּבִגְדוֹ וּתְפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ
וּמְזוּזָה בְּפִתְחוֹ לֹא בְּמַהֲרָה הוּא חוֹטֵא,
שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ד, יב) "וְהַחוֹט הַמְּשַׁלֵּשׁ לֹא
בְּמַהֲרָה יִנָּתֵק".

וּשְׁלֹשָׁה מִצְוֹת אֵלֶּה שֶׁבְּכָל בֹּקֶר וּבֹקֶר
הֵמָּה יְעוֹרְרוּ אֶת הָאָדָם לַעֲבֹד
אֶת ה', וְלִשְׁוֹב בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁלֵמָה. דְּמַעֲשֵׂה
גָדוֹל, דְּמֵאֲחֵר שֶׁאֵנוּ עוֹשִׂים אוֹתָם
בְּמַעֲשֵׂה גָמוּר, אֵין הַתְּעוֹרְרוֹת יוֹתֵר מִזֶּה.
דְּצִרִּיק הָאָדָם כְּשִׁיתְּעַטֵּף בְּצִיצִית. יַחֲשֹׁב
בְּלִבּוֹ לָמָּה הוּא מִתְּעַטֵּף בְּצִיצִית, אֲלֹא
מִפְּנֵי שֶׁתְּלוּיִין בָּהּ אַרְבַּעַה שְׁמוֹת הַי"ה
בְּרוּךְ הוּא, וַיֵּדַע וַיִּכִּיר שֶׁסָּבְבוּ הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְכַל צִדְדָיו בְּשֵׁמוֹ הַגָּדוֹל
וְהַקָּדוֹשׁ, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁשִׁים יִרְאָתוֹ בֵּין עֵינָיו וְאַל
יִטֵּה יָמִין וּשְׂמָאל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב דָּוִד הַמֶּלֶךְ
עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תהלים טז, ח) "שְׁוִיתִי ה'

בשעת
עשיית
המצוה
יחשוב
בכח
המצוה

בהתבוננות
במצות
אלו אינו
בא לידי
חטא

הוספת אמרים

ו. ובשולחן ערוך אורח חיים סימן ח סעיף ח, יכוין בהתעטפו שצונו הקב"ה להתעטף בו כדי שזכור כל מצותיו לעשותם. וכתב במשנה ברורה סימן ח ס"ק יט, וזהו מלבד הכוונה שצריך לכוין בלבישה לקיים מצות ציצית וכתב הב"ח שכן הדין בתפילין וסוכה אף דבשאר מצות יוצא אף שלא מכיון בה דבר כי אם שעושה המצוה לשם ד' שצוה לעשותה הנך שאני דבציצית כתיב למען תזכרו ובתפילין למען תהיה תורת ה' בפיך. ז. ובזוה"ק אחרי מות עו ב, ועל דא בר נש דאשתכח בפתחא דביתיה שמא קדישא שדי בכרתין עלאין. כללו ערקאן ואתרחקן מניה. ח. וראה בדברי הרמב"ן שמוות יג טז, כי הקונה מזוזה בזו אחד וקבעה בפתחו ונתכוון בענינה כבר הודה בחדוש העולם ובידיעת הבורא והשגחתו, וגם בנבואה, והאמין בכל פנות התורה, מלבד שהודה שחסד הבורא גדול מאד על עושי רצונו, שהוציאנו מאותו עבדות לחירות וכבוד גדול לזכות אבותיהם החפצים ביראת שמו.

כָּבֵד הַתְּעוֹרָרְתִּי בְּמִצְוֹתַי שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא שֶׁהֵם צִיצִית וּתְפִלִּין וּמְזוֹזָה שֶׁהֵם
חוֹתָמָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַכְשָׁו אֵיךְ
אֶעֱשֶׂה הִרְעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְחִטָּאתִי
לֹא־לֵהִים זֶה דָּבָר דֹּלָא שִׁיר, אֲנִי בִּבְקָר
נִקְרָאתִי מִבְּנֵי הַיִּכְלָא דְּמִלְכָּא. וְעַכְשָׁו

אֶעֱשֶׂה עֲצָמִי מִצָּרַע טָמֵא מְטֻנָּף.
שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ויקרא יג, מו) "בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ
לְמִחְנֶה מוֹשְׁבֹו". לֹא אֶשְׁמַע לָךְ לְדָבָר
זֶה, לַעֲבֹר אֶת פִּי ה' אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת
קִטְנָה אוֹ גְּדוֹלָה.^ט
[מַעֲגְלֵי צַדִּיק אוֹת י']

יָאֵהָר בְּכָבוֹד הַשְּׂכִינָה וְאַחֵר כֶּן יִפְנֹס בְּפָנֵם ה'

בְּרֵאשִׁית אוֹתִיּוֹת בֵּית ראש. לְרִמְזוֹ עַל
הַשְּׂכִינָה הַנִּקְרָאת בֵּית שְׁצָרִיךְ
הָאָדָם לִידַע אוֹתָהּ תַּחֲלָה וּלְהַזְהִיר
בְּכָבוֹדָהּ, וְאַחֵר כֶּן לִפְנֵס לִפְנֵים. דְּהִינּוּ
שֶׁהָאָדָם שֶׁחֲשָׁקָה נִפְשׁוֹ לִפְנֵס בְּגֵן אֱלֹהִים
לִידַע דְּרָךְ הָאֱמֻת, צָרִיךְ תַּחֲלָה שְׁתַּהֲיָה בּוֹ
יֵרֵאת שְׂמִים יֵרָאֶה פְּנִימִית הַתְּלִיָּה בַּשְּׂכִינָה
וְאַחֵר כֶּן יִפְנֹס לִידַע הַסְּפִירוֹת. אֲבָל אִם
אֵין בּוֹ יֵרָאֶה אֵין לוֹ רָשׁוֹת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
בַּסְּפִירוֹת כִּי לֹא יַעֲלֶה בִּידּוֹ מְאֻמָּה. וְכִמּוֹ

שֶׁאֲמָרוּ בְּגִמְרָא (שבת לא, ב) אָדָם שֶׁיֵּשֵׁב בּוֹ
תוֹרָה וְאֵין בּוֹ יֵרָאֶה דּוֹמָה לְמִי שֶׁמְסָרוֹ לוֹ
מִפְתָּחוֹת הַפְּנִימִיִּים וְלֹא מְסָרוֹ לוֹ
מִפְתָּחוֹת הַחִיצוֹנִים דְּמַהֲיָא עֵינֵי.

וְחֻכְמִי הַתְּלִמּוּד עֲלֵיהֶם הַשְּׁלוֹם כָּל
דְּבָרֵיהֶם מְיֻסָּדִים עַל אֲדִנֵּי פִּז
דְּרָךְ הָאֱמֻת וּפְרוּשׁ דְּבָרֵיהֶם כֶּן הוּא
דִּידְנֻעַ דְּהַתוֹרָה נִקְרָאת עַל ת"ת. וְהֵיכָלָה
עַל הַמְּלָכוֹת, וְהַמְּלָכוֹת נִקְרָאת מִפְתָּחוֹת

מפתחות
חיצוניים
זה מלכות
שמים

הוספת אמרים

ט. ובשלה"ק בפרשת קרח תורה אור, ועל אלו השלוש שלמיות, נצטוינו בשלוש מצוות שהזכירו רז"ל, כל מי שיש
לו ציצית בבגדו, ותפילין בראשו ובזרועו, ומזוזה בפתחו, עליו נאמר, החוט המושלש וגו'. הנה ציצית סובבים גוף
האדם בד' רוחותיו, מורים על שלמיות הגוף. מזוזה בביתו הוא לשלימות הממוון, כל אשר לו לאדם משים בביתו
וסוגר דלת לשמורו, על כן שם מזוזה, להראות שהכל מאתו יתברך, והכל ניתן לעבודתו. תפילין בראשו נגד המוח,
ובזרוע מכוון נגד הלב, שהם כלי המחשבה והעיון והיא שלמיות התורה. י. בזה"ק ז ב, בראשית רבי חייא פתח
ראשית חכמה יראת יי' שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד, ראשית חכמה היא קרא הכי מבעי ליה סוף
חכמה יראת ה' בגין דיראת ה' סוף חכמה איהי לאעלה לגו דרגא דחכמתא עלאה הדא הוא דכתיב פתחו לי
שערי צדק, זה השער לה' ודאי דאי לא ייעול בהאי תרעא לא ייעול לעלמין, למלכא עלאה דאיהו עלאה וטמיר
וגניז ועביד ליה תרעין אלן על אלן ולסוף כל תרעין עבד תרעא חד בכמה מנעולין בכמה פתחין בכמה היכלין
אלן על אלן, אמר כל מאן דבעי למיעל לגבאי תרעא דא יהא קדמאה לגבאי מאן דיעול בהאי תרעא יעול, אוף
הכי תרעא קדמאה לחכמה עלאה יראת ה' איהי.

לו מפתחות הפנימיים ולא מקרו לו מפתחות החיצונים דהא מלכות שהיא פתח כל השערים שבה יכנס תחלה לא זכה לה מחמת חסרון היראה ומהיכן יכנס.

[גנזי המלך תיקון השכינה אות ט']

החיצוניים דהיא תחלת כל הפתחים כמו שפאמר (תהלים קיח, יט) "פתחו לי שערי צדק". ות"ת נקרא מפתחות הפנימיים דהוא לפנים מן המלכות. וזה שאמרו כל שיש בו תורה שהוא ת"ת ואין בו יראה שהוא מלכות דומה למי שמקרו

הקב"ה חפץ בנו שנירא אותו יראת הרוממות

בשביל בני ישראל שיקבלו התורה ויכנימו מצותיה ועל ידם תתגלה אלהותו יתברך ומלכותו וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תנחומא בראשית ג) "בראשית ברא אלהים" בשביל ישראל שנקראו (ירמיה ב, ג) "ראשית תבואתו", "ברא אלהים את השמים ואת הארץ". ואפלו המלאכים לא נבראו כי אם בשביל ישראל והצדיקים הגמורים מעלים מן המלאכים דנשמות הצדיקים מפנימיות העולמות, ונשמות המלאכים בחיצוניות העולמות^א.

הנה מלת התשובה המלוי הה תיו שיו ויו בית הה ראשי תבות תתבונן ותסתכל יפה תכלית בריאת האדם הלא נברא שידע אדון הכל יתעלה תדרו ויעבדהו יום ולילה. וכן נמי מלת תשובה ראשי תבות תבין ותדע הבורא בראך שתעבדהו, והפונה פשוטה דעל מי ועל מה ברא הקדוש ברוך הוא את האדם, ומה תועלת יש לו בו רק כדי להראותו מלכותו שהוא אדון הכל יחיד ואין זולתו, וברא את האדם כדי שתתגלה מלכותו בתחתונים וייראו ממונו כמו שאמר שלמה המלך עליו השלום (קהלת ג, יד) "והאלהים עשה שיראו מלפניו". והנה לא ברא הקדוש ברוך הוא השמים והארץ כי אם

בריא
העולם
שיתגלה
מלכותו

לירא מוה'
רק יראת
הרוממות

ויש לרמוז זה בפסוק בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ (בראשית א, א) שהוא ראשי תבות תכלית

הוספת אמרים

יא. וראה לשערי קדושה למהרח"ו חלק ג שער ב, עוד יש אור אחר בצורת אדם הנקרא מחצב המלאכים, שממנו נחצבו כל המלאכים וגם הוא נכלל מכל פרטים הנזכרים כולן והוא מלבוש חיצון על אור מחצב הנשמות וכו' ומעתה נתבאר כל תשובות השאלות שכתבנו בתחלת שער זה. כי הנה אור מחצב הנשמות פנימי ועליון מאור מחצב המלאכים ולכן הן משרתיו, כי על ידו נמשך הארתם וחיותם מאור העשר ספירות אליהם.

בְּרִיאַת יִשְׂרָאֵל שִׁפְּרִירוֹ רוֹמְמוֹת אֲדוֹנִים מַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה שׁוֹנָא רִשְׁעֵי אוֹהֵב צָדֵק יִתְבָּרַךְ יִתְרוֹמֵם תְּהִלָּה לְבָדוֹ תְּאֻזֹּת. לְרִמּוֹ דְּעֵקֶר בְּרִיאַת הָעוֹלָמוֹת בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל וְעֵקֶר יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שִׁפְּרִירוֹ כְּבוֹד הָדָר מַלְכוּתוֹ וְתִהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיהֶם מִפְּנֵי גְדֹל וְרוֹמְמוֹת מַלְכוּתוֹ, וְלֹא מִפְּנֵי דְבַר אַחֵר, דְּהֵינּוּ לֹא תִהְיֶה הִירָאָה יִרְאַת הָעֲנָשׁ וְלֹא יִרְאָה כְּדֵי לְקַבֵּל שָׂכָר, שְׂאִין זֶה יִרְאָה שְׁלָמָה וְאִין רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בְּזֶה הִירָאָה רַק בְּיִרְאַת הָרוֹמְמוֹת בְּלִי שׁוּם פְּנִיָּה אַחֲרָת כָּלל. וְאַפְשָׁר דְּזֵוּ הִיא פְּנוֹת שְׁלָמָה הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (מְשָׁלִי כד, כא) שְׂאֵמֶר "יִרְאָה אֶת ה' בְּנֵי וְמִלְךְ עִם שׁוֹנִים אֶל תִּתְעַרְבִּי" בָּא שְׁלָמָה הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לְהַזְהִיר אֶת הָאָדָם שִׁיְהִיָּה יִרְאָה אֶת ה' יִרְאַת הָרוֹמְמוֹת מִפְּנֵי כְבוֹד הָדָר מַלְכוּתוֹ שֶׁהוּא בָּרָא אֶת הָעוֹלָם כְּרְצוֹנוֹ הַטוֹב וְהוּא אֶחָד אִין בְּלֻעְדוֹ, וְחִיבִים כָּל הַבְּרוּאִים לִירְאָה וְלֹאֲהֲבָה אוֹתוֹ מִפְּנֵי כְבוֹד יְקָר הָדָר מַלְכוּתוֹ וּגְדֻלַּת רוֹמְמוֹתוֹ, וְלֹא תִהְיֶה הִירָאָה תְּלוּיָה בְּשׁוּם דְּבַר. וְעַל זֶה אָמַר 'יִרְאָה אֶת ה' בְּנֵי וְמִלְךְ' דְּהֵינּוּ הִירָאָה שֶׁתִּירָא אֶת ה' הוּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם וְאִין זִוְלָתוֹ דְּהֵינּוּ שֶׁתִּהְיֶה הִירָאָה יִרְאַת הָרוֹמְמוֹת וְאִינָה תְּלוּיָה בְּשׁוּם דְּבַר כָּלל. 'עִם שׁוֹנִים אֶל תִּתְעַרְבִּי' דְּהֵינּוּ

הַמְשָׁנִים שִׁיִּרְאָתָם הִיא מִפְּנֵי הָעֲנָשׁ אוֹ שִׁיקְבְּלוּ שָׂכָר אֶל תִּתְעַרְבִּי.

וְכֵן נִמֵּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם אָמַר לְיִשְׂרָאֵל בְּתוֹכָהָ (דְּבָרִים כח, נח) "לִירְאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ". אָמַר לָהֶם מִי לֹא יִירָא מִי לֹא יִפְחַד מִן הַמְּלָךְ הַגָּדוֹל הַזֶּה מִפְּנֵי עֵז הָדָר כְּבוֹדוֹ וְנוֹרְאוֹתָיו, וְאָמַר לָהֶם צְרִיכִים אַתֶּם שֶׁתִּדְּעוּ כִּי אִין רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בְּשׁוּם אִמָּה אַחֲרָת שֶׁתִּירָא מִמֶּנּוּ וְתַעֲבֹדְהוּ כִּי אִם אַתֶּם יְדוֹקָא, שְׁהֵרִי שְׁבָעִים אֲמוֹת אַחֲרִים בָּרָא וְלֹא בָּחַר בְּשׁוּם אִמָּה בָּהֶם רַק בְּכֶם יְדוֹקָא. וְזֹאת תוֹסֶפֶת נוסֶפֶת עַל הָרִאשׁוֹנִים וְצְרִיכִים אַתֶּם לְהַתְּבַוֵּן וּלְהַפִּיר בָּהּ, וְהוּא שֶׁתִּפְּרִירוֹ כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵצַד גְּדֻלַּת מַעֲלַת כְּבוֹדוֹ וּמַלְכוּתוֹ חוּבָה עַל כָּל הַבְּרוּאִים לְקַבֵּל מַלְכוּתוֹ, וְעוֹד אַתֶּם יֵשׁ בְּכֶם תוֹסֶפֶת נוסֶפֶת עַל כָּל הַבְּרוּאִים שֶׁלֹּא בָּחַר בְּשׁוּם אִמָּה אַחֲרָת שִׁיקְבְּלוּ מַלְכוּתוֹ עֲלֵיהֶם וְתִקְרָא אֱלֹהוֹתוֹ עֲלֵיהֶם וְזִלְתִּי עֲלֵיכֶם שְׁהֵרִי לֹא נִקְרָא רַק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

וְאִם כֵּן מִשְׁנֵי דְרָכִים אַתֶּם חִיבִים בְּכְבוֹדוֹ וּבִירְאָתוֹ יוֹתֵר מִן הַכָּל, חֲדָא מִחֲמַת גְּדֻלַּתוֹ וּכְבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעוֹד שֶׁלֹּא בָּחַר בְּשׁוּם אִמָּה רַק בָּהּ שֶׁעָלֶיהָ

הַקִּבְ"ה
חֲפִץ רַק
בְּבִנְיָ

בְּנִי
חִיבִים
בְּיוֹתֵר
בִּירְאַת ה'

הוספת אמרים

יב. ובערבי נחל פרשת אחרי, ביאר בענין היראה, וז"ל, מ"ש (ברכות ל"ג ע"ב) בפסוק (דברים י', יב) מה ה' שואל מעמך כו' אטו יראה מלתא זוטרתא כו', ופירשנו על פי מה שאמרו פחד על הקרובים יראה על הרחוקים, כך יש ב' מיני יראת ה', יש אשר ה' עמו בכל מקום על דרך שוית' ה' לנגדי תמיד ואז הפחד רב מאוד כי עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, ויש אשר איננו במדרגה זו ועכ"פ ירא את ה' מעשות רע, וזה אינו בגדר פחד רק גדר יראה כירא מדבר רחוק, לז"א דעכ"פ שואל ה' מעמך שתהיה בגדר יראה ואח"כ יעזרך שתהיה בגדר יותר מזה.

כי אם עליך דלא ברא הקדוש ברוך הוא
ובחר בהם, אלא כדי שיקבלו מלכותו
עליהם ויעבדוהו.
[שערי תשובה אות י"א]

השירה שכינתו ואלהותו לא נקראת כי
אם עליך, וזהו שאמר 'ליראה את השם
הנכבד והנורא הזה'. ועוד זאת יתרה
בכם, את ה' אלהיך שלא קרא אלהותו

באור יראה פנימית

שאמר הנביא, (מלכים א יז, א) "חי ה' אשר
עמדתי לפניו דהינו דבכל שעה חושב
כאלו הוא לפני ה'" וכשחושב כך האדם
לעולם לא יחטא^י. והנה נמי "יראת" עם
הכולל גימטריא "ברית" לרמז דשניהם
שקולים, יראת ברית, ולכן כשיפגם ברית
תבוא יראת שהיא גימטריא ברית ותכפר
על ברית, ולכן ירבה ביראת שמים ובא
הרמז על נכון דתקון ברית ירדף אחר
יראת שמים.
[גנוי המלך אות י']

בראשית ראשי תבות תקון ברית ירדף
אחר יראת שמים. לרמז
דהפגם בברית בעונו נרגן מפריד אלוף
שמים. והיראה תהיה יראה הפנימית.
והיראה הפנימית היא שיחשב בכל עת
שהשכינה כנגדו ויפחד וירעד ממנו כאדם
שעומד לפני שליט תקיף ולא יוכל לפנות
מיראתו זמין ושמאל, וכמו שאמר דוד
המלך עליו השלום, (תהלים טז, ח) "שויתי
ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט" וכמו

מי שיש בו יראת ה' דבריו נשמעים

אם רצונו שיתקבלו דבריו תורה שיאמר
לאחרים בעיניהם ויקימו דבריו, צריך
שיהיה ירא אלהים ויהיה לומד תורה
לשמה, וזהו שאמר סוף דבר הכל נשמע,

שלמה המלך עליו השלום (אמר) (קהלת
יב, ג) "סוף דבר הכל נשמע את
האלהים ירא ואת מצותיו שמור", דהינו
שלמה המלך עליו השלום מזהיר לאדם,

הוספת אמרים

יג. וראה בחובות הלבבות השער העשירי שער אהבת ה' פרק ו, שמסביר בענין יראת הרוממות יראה לכבודו
ורוממותו ועוצם גבורתו, ואינה סרה מן האדם ולא נפרדת ממנו כל ימי חייו, וזאת העליונה שבמדרגות יראי
אלהים, אשר נזכרו בספרים ביראה, והוא המביא אל האהבה הזכה והכוסף המצער. ומי שהגיע אל המדרגה הזאת
מן היראה לא יאהב ולא יירא זולת הבורא, כמו שסיפר אחד מן החסידים על אחד מהיראים, שמצאו ישן באחד
המדרבות ואמר לו, האיך ירא מן האריה, שאתה ישן במקום הזה, אמר לו, אני בוש מאלהים, שיראי ירא זולתו.

דְּהִינּוּ אִם רָצִיתָ שְׁכַל מָה שֶׁתֹּאמַר וְתִשְׁפֹּט וְתִזְכֶּיחַ לָעַם יְהִיָּה נִשְׁמָע וּמִקְבֵּל וּמִרְצָה עֲלֵיהֶם, צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה אֶת הָאֱלֹהִים יִרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׂמֹר, בָּזָה יְהִי מִקְבְּלִים דְּבִרְיָךְ בְּעֵינֵי שׁוֹמְעֵיהֶם, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם, דְּהִינּוּ כָּל עֶקֶר בֵּיאת הָאָדָם לְזֶה הָעוֹלָם, עַל מְנַת כֵּן בָּא שִׂיחֵיו כָּל מַעֲשָׂיו לְשֵׁם שָׁמַיִם. [מחשף הלבן פר' נח]

תחלת תקון מִרְכָּבָה הָעֲלִיוֹנָה יִרְאת ה'

ראשית חֲכָמָה יִרְאת ה' שְׁכַל טוֹב לְכָל עֲשִׂיהֶם: (תהלים קיא, י)

וְהַפְּנוּנָה שְׂאוֹמֵר (דוד המלך עליו השלום), ראשית תקון חֲכָמָה שֶׁהוּא עוֹלָם הָעֲלִיוֹן, תחלת התקון הוא המַעֲשֶׂה שֶׁהוּא יִרְאת ה', וְקָרִי לַמַּעֲשֶׂה יִרְאָה מִשּׁוֹם דְּהִכִּי רָאוּי לְהִיּוֹת, מִשּׁוֹם דְּאִית יִרְאָה וְאִית אֶהְבָּה, וְיִרְאָה קָרִי חִיצוֹנִיּוֹת וְאֶהְבָּה קָרִי פְּנִימִיּוֹת, וּמִלַּת יִרְאָה נִמְי בְּמַלּוּי יוֹד רִישׁ אֶלֶף הַמַּלּוּי גִּימְטְרִיא נֶפֶשׁ, וְהַמַּעֲשֶׂה הוּא בְּנֶפֶשׁ, כִּי הַנֶּפֶשׁ בְּכָל מְקוֹם הִיא בַּעֲשִׂיָּה שְׁשֵׁם הוּא הַמַּעֲשֶׂה, וְעוֹד הַמַּלְכוּת נִקְרָאת יִרְאת ה', וְהַמַּלְכוּת בְּכָל עוֹלָם הִיא בַּעֲשִׂיָּה דְּאוֹתוֹ עוֹלָם, אִם

זֶה שֶׁאָמַר 'ראשית חֲכָמָה', דְּהִינּוּ תחלת כָּל תִּקּוּן מִרְכָּבָה הָעֲלִיוֹנָה הַקָּדִים תחלה 'יראת ה' שֶׁהוּא הַמַּעֲשֶׂה פְּאֻמּוֹר, וְזֶהוּ שְׁמָסִים 'שְׁכַל טוֹב לְכָל עֲשִׂיהֶם', דְּהִינּוּ דְלַעוֹלָם אֵין הַמִּצְוֹת נִקְרָאִים שְׁכַל טוֹב דְּהִינּוּ שֶׁהֵם נֹאִים וּמִקְבְּלִים רַק אִם קִדְמָה לָהֶם עֲשִׂיָּה, וְזֶהוּ 'לְכָל עֲשִׂיהֶם', דְּהִינּוּ שִׁיקָדִים הַמַּעֲשֶׂה".

[מחשף הלבן פר' בחוקתי]

הוספת אמרים

יד. ועיין בזה"ק ויקהל רטז א, לבתר אהבה כמה דאוקמוה, דאהבה שריא לבתר יראה ורזא דמלה כיון דשאר יראה על רישיה דבר נש אתער לבתר אהבה דאיהו ימינא.

מי שדבק ביראת השם אינו בטל מעבודת ה' לעולם

(תהלים קיט, קמג)

צר ומצוק מצאוני, מצותיה שעשעני:

ואמרו לו תלמידיו לא למדתנו רבנו
שחתן פטור מקריאת שמע בלילה
הראשון אמר להם איני שומע לכם לבטל
הימני על מלכות שמים אפלו שעה
אחת וזה שאמר 'צר ומצוק מצאוני'
ואפלו הכי, אני חשוב כאלו לא יש לי
שום צרה, ועומד על משמרת
ומשתעשע לפניך במצותיה כאשר אני
בשלוה, וזה שנאמר 'מצותיה שעשעני'.
[אלף בינה]

בא לומר, שהוסיף חמרא יתרא, דקנימא
לן "אנוס רחמנא פטרה" (בבא קמא
כח), דמי שהוא אנוס פטור מן התורה ומן
המצוות. אמנם מי שדבק ביראת השם
ואהבתו בתכלית, אינו חושש לשום דבר
שבעולם, וכל טרדות העולם ומאדעותיו
וצרותיו, נחשבים אצלו כאין, ואינו מתבטל
מעבודתו יתברך כלל. וכמו שמצינו (ברכות
פ"ב, ה) ב'רבן גמליאל עליו השלום, שקרא
קריאת שמע בלילה הראשון שנשא,

התקונים למעלה נעשים רק על ידי יראי שמים

הם הנקראים שושביני דמטרוניתא, ואפשר
שעל הבנין הזה שונבנית השכינה בכל
בקר, אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים
קכב, ג, ד) "ירושלם הבנויה כעיר שחברה
לה יחדו, ששם עליו שבטים שבטי יה
עדות לישראל", הפונה דבא דוד המלך
עליו השלום לעורר לבות בני ישראל
להתקדש וליראה את השם ולאהבה אותו

מאחר שהשכינה עמנו בגלות בצער
גדול, ראוי לכל ירא אלהים
להיות דואג על צערה בכל יום, וישמור
עצמו מפל חטא אפלו קל, ויקים כל
מצוה שתזדמן ותבוא לידי כהלכתה,
ויתפלל פראוי כל יום שלש תפלות, כדי
שעל ידי כל זה יזכה להיות לו חלק בבנין
השכינה שונבנית בכל בקר, והזכים לזה

ירא שמים
דואג
לצער
השכינה

וּלְעַבְדּוֹ מִלֵּב וּמִנֶּפֶשׁ, כְּדִי שְׂיוּכְלוּ עַל יְדֵי תַּפְלָתָם לִבְנוֹת שְׂכִינֹת עֲזָנוּ וּלְהַחֲזִירָהּ וּלְהַשְׁלִימָהּ בְּכָל בִּקְרָה פְּרִצוּיָהּ גָּמוּר בַּת עֶשֶׂר סְפִירוֹת, וּשְׁלֵמוּתָהּ הוּא עַל יְדֵי כְּלָלוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁמֶרְאֵשׁ הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ, שֶׁכָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בָּהּ, אֶךְ בְּזֹאת יֵשׁ חֲלוּק, דְּמִי שֶׁהוּא יֵרָא הַשֵּׁם עַל יְדֵי תַּפְלָתוֹ עוֹשֶׂה סִיּוּעַ וְתַקּוּן בְּבִנְיָנָה, וְכָל מִי שֶׁאֵין בּוֹ יִרְאֵת הַשֵּׁם לֹא בִּלְבַד שֶׁאֵינוֹ מֵתַקֵּן אֲלָא מְקַלְקֵל וְעוֹשֶׂה בָּהּ פָּגָם חֹסֶם וְשִׁלּוּם, וּמִפְּנֵי זֶה יִחַרַד לֵב אִישׁ וְיִתֵּר מִמְּקוֹמוֹ, וְיִהְיֶה זֶהִיר וְזָרִיז שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִן הַמְּקַלְקָלִים רַק מִן הַמֵּתַקְנִים טוֹ.

וְצִרִיף: לְדַעַת כִּי הַשְׂכִּינָה חוֹבָה לְהִתְתַּקֵּן וּלְהַבְנוֹת בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי יִרְאֵי הַשֵּׁם וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, וּמִי שֶׁאֵין בּוֹ יִרְאֵת הַשֵּׁם וְאֵין לוֹ חֵלֶק בְּבִנְיָן הַשְׂכִּינָה, לוֹ לְבַדּוֹ נִשְׁאָר הַפָּגָם וְהַחֲסִירוֹת, אֲבָל הַשְׂכִּינָה מְשַׁתְּלֶמֶת בְּכָל בִּקְרָה, וְעַל זֶה אָמַר הַפְּסוּק (דְּבָרִים ל"ב, ה) "שַׁחַת לוֹ לֹא, בְּנִי מוֹמָם", כְּלוּמַר לְעֲנִין הַשְׁתַּלְמוּת הַשְׂכִּינָה בְּכָל יוֹם אֵין עוֹן הֶרְשָׁעִים מְעַכֵּב, דְּחוֹבָה לְהַבְנוֹת בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי יִרְאֵי הַשֵּׁם וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, וְלֹא נִשְׁאָר הַפָּגָם וְהַחֲסִירוֹן רַק בְּרִשְׁעִים שֶׁנִּחְסַר חֵלְקָם מִמֶּנָּה, וְזֶהוּ 'שַׁחַת לוֹ לֹא' דִּהְיִינוּ הַהִשְׁחָתָה וְהַחֲסִירוֹן מִצַּד בְּנֵין הַשְׂכִּינָה

השכינה
נתקנת
בכל יום
והחסרון
רק
ברשעים

שֶׁבְּכָל יוֹם לֹא יֵשׁ, וְהֶרְשָׁעִים בָּם נִשְׁאָר הַפָּגָם וְהַמוּמָם, וְזֶהוּ בְּנִי מוֹמָם, דִּהְיִינוּ נִשְׁאָר מוֹמָם בָּם, דְּלֹא יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק בַּשְׂכִּינָה.

וְאִמְשֹׁר: דְּעַל זֶה אָמַר בְּאִיּוֹב (י"ח, ד) "טֹרֶף נַפְשׁוֹ בְּאִפּוֹ הַלְמַעֲנָה תַעֲזוּב אֶרֶץ וְיַעֲתֶק צוּר מִמְּקוֹמוֹ", דְּבִגְמָרָא (בְּרֻכּוֹת ה', ב) דִּרְשׁוּ נַפְשׁוֹ עַל הַתַּפְלָה, שֶׁאָמְרוּ טוֹרְפִין לוֹ תַּפְלָתוֹ בְּפָנָיו, וּלְפִי דִרְכָּנוּ מְדַבֵּר עַל מִי שֶׁמַּעֲשִׂיו רָעִים, וְגוֹרֵם שֶׁטוֹרְפִין לוֹ תַּפְלָתוֹ בְּפָנָיו וְאֵינָה מֵתַקְבֶּלֶת, וְאוֹמַר לוֹ דְּמָה שֶׁאֵין תַּפְלָתוֹ מֵתַקְבֶּלֶת בְּזֶה אֵין חֲסִירוֹן לְבִנְיָן הַשְׂכִּינָה, דִּהִיא חוֹבָה לְהַבְנוֹת בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי יִרְאֵי ה' וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, וְהַחֲסִירוֹן לֹא נִשְׁאָר כִּי אִם לְרִשָּׁע שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק בְּבִנְיָנָה, וְזֶה שֶׁאָמַר 'טֹרֶף נַפְשׁוֹ', כְּלוּמַר אֲתָה הֶרְשָׁע שְׁעַל יְדֵי מַעֲשִׂיךָ הֶרְעִים טוֹרְפִין לָךְ תַּפְלָתְךָ וְאֵינִים מְקַבְּלִים אוֹתָהּ וְזֶהוּ טֹרֶף נַפְשׁוֹ הִיא תַּפְלָתוֹ, 'בְּאִפּוֹ' בְּשִׁבִּיל מַעֲשִׂים הֶרְעִים שֶׁהֵם חֲרוֹן אַף, אֵל תַּחֲשֹׁב דִּכְיוֹן שֶׁטוֹרְפִים תַּפְלָתְךָ יֵשׁ חֲסִירוֹן וּפָגָם חֹסֶם וְשִׁלּוּם בַּשְׂכִּינָה, דְּעַל לָךְ שֶׁאֵין חֲסִירוֹן וּפָגָם בְּבִנְיָנָה, וְזֶה שֶׁאָמַר 'הַלְמַעֲנָה תַעֲזוּב אֶרֶץ' הִיא הַשְׂכִּינָה, דִּהְיִינוּ וְכִי הַשְׂכִּינָה בְּשִׁבִּיל תַּפְלָתְךָ שֶׁהִיא נִטְרַפֶּת תִּהְיֶה נִעְזָבֶת וּפָגָם בְּנִינָה, אֵין בְּנִינָה נִפְגָּם,

מי
שמעשיו
רעים אין
תפלתו
מתקבלת

הוספת אמרים

טו. וראה בזוה"ק ויקהל קצד ב, אלא מהאא אוליפנא רזא לצלותא דבר נש, דדחיל למאריה ומכוין לביה ורעותיה בצלותא אתקין תקונא דלעילא כמה דאוקימנא, בקדמיתא בשירין ותושבחן דקאמרין מלאכין עלאין לעילא ובההוא סדורא דתושבחן דקא אמרי ישראל לתתא איהי קשיטת גרמא ואתתקנת בתקונהא כאתתא דאתקשטת לבעלה ובסדורא דצלותא בההוא תקונא דצלותא דמיושב אתקינו עולמתהא וכל אינון דילה ומתקשטן כל אינון בהדה וכו'.

ח"ו הפגם
רק
ברשעים
עצמם

ומה שֶׁאָמַר 'וַיַּעַתֶּק צוּר מִמְקוֹמוֹ', צוּר
הוא ת"ת, דְּבַהֲפָגַם הַשְּׂכִינָה גַם
ת"ת נִפְגָּם חֵס וְשְׁלוֹם, וְאֵינּוּ נִפְגָּם בְּשׁוּם
בְּקָר לֹא ת"ת וְלֹא מַלְכוּת, וְהַפָּגַם
וְהַחֲסָרוֹן לֹא נִשְׁאָר כִּי אִם בְּרָשָׁע שֶׁאֵין לוֹ
חֵלֶק לֹא בַת"ת וְלֹא בַּמַּלְכוּת, וְזֶה שֶׁאָמַר
אַחֲרָיו (שם ה) "גַּם אוֹר רָשָׁעִים יִדְעֶה",
שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בַּשְּׂכִינָה, "וְלֹא יִגַּה
שָׂבִיב אֲשׁוּ", שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בַּת"ת,
וְזֶה שֶׁאָמַר 'וַיּוֹשְׁלֵם הַבְּנוּיָה' הִיא שְׂכִינַת
עֲזָנוּ שֶׁנִּבְנִית בְּכָל יוֹם, וְהִיא נִבְנִית עַל יְדֵי
כָּל יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ 'פְּעִיר שְׁחַבְרָה לָהּ יַחֲדוּ',
דְּהֵינּוּ שֶׁהִיא כְּמוֹ עִיר שְׁמוֹת חֲבָרִים כָּל
הָעוֹלָם לְבִנוּתָהּ,

ואומר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם דָּעוּ לָכֶם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֵף עַל פִּי שְׂבִינָה
עַל יְדֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, אֵין הִרְשָׁעִים בְּמִנְיָן
הַבְּנִין הָאֵל, שֶׁאֵינָה נִבְנִית רַק עַל יְדֵי יִרְאֵי
ה' וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, שֶׁהִרִי תִדְעוּ, שֶׁהַשְּׂבָטִים
שֶׁמֶהֶם יֵצְאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל הֵם מְשֻׁרְשִׁים
בַּשְּׂכִינָה, וְכֵמוֹ שֶׁהַשְּׂבָטִים קְדוּשִׁים שְׂבָטִי
יָהּ, כִּף צִרְיָה לְהִיּוֹת הַנִּמְנָה בְּבִנְיָן הַשְּׂכִינָה
לְהִיּוֹת יִרְאֵה הַשֵּׁם בְּקִדְשָׁהּ וּבִתְהִרָהּ כְּרָאוּ
וְאֵז יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּבִנְיָן הַשְּׂכִינָה, וְזֶה
שֶׁאָמַר 'שִׁשָּׁם עָלוּ שְׂבָטִים שְׂבָטִי יָהּ',

התיקון
נעשה רק
ע"י יראי
ה'

וְכֵמוֹ שֶׁהַשְּׂבָטִים שֶׁמְשֻׁרְשִׁים בַּשְּׂכִינָה כָּלֶם
קְדוּשִׁים, מִשָּׁם 'עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל' שֶׁהֵם כָּל
זֶרַע יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים לְהוֹדוֹת לָהּ, דְּהֵינּוּ
לְהַתְפַּלֵּל, שֶׁהוּא עֵת בְּנִין הַשְּׂכִינָה, צְרִיכִים
לְהִיּוֹת יִרְאֵי הַשֵּׁם כְּרָאוּי כְּדֵי שֶׁתִּבְנֶה
הַשְּׂכִינָה עַל יָדָם,

והנה הַצַּדִּיקִים יִרְאֵי הַשֵּׁם כָּל מְגֻמָּתָם
מִבְּקָשִׁים מְלַפְּנֵיו יִתְבָּרַךְ שִׁיתֵּן
לָהֶם עֵז וְסִיעָה שִׁיְהִיָּה לָהֶם חֵלֶק בְּבִנְיָן
הַשְּׂכִינָה, שֶׁזֶהוּ תַּכְלִית רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לְהִיּוֹת
שְׁלָמָה כְּרָאוּי, וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ
עָלָיו הַשְּׁלוֹם (תהלים עט, ט) "עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי
יִשְׁעֵנוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ, וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר
עַל חַטָּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ". מִבְּקָשׁ דָּוִד
מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁיַּעֲזְרֵהוּ עַל בְּנִין
הַשְּׂכִינָה, וְזֶהוּ 'עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל דְּבַר
כְּבוֹד שְׁמֶךָ' שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה, וְעוֹד "דְּבַר
כְּבוֹד" גִּימַטְרִיָּא "רַחֵל", לְהוֹרֹת בְּבִירוֹ
דְּעַל רַחֵל שְׂכִינַת עֲזָנוּ הוּא מְדַבֵּר, 'וְהַצִּילֵנוּ
וְכַפֵּר עַל חַטָּאתֵינוּ', הַצִּילֵנוּ מִיֵּצֵר הָרַע
שֶׁלֹּא יִדְחֵנוּ מִהַדְּבָק בָּהּ, וְכַפֵּר עַל
חַטָּאתֵינוּ מִה שֶׁעֲבַר עָלֵינוּ כְּכֹר, וְכָל זֶה
'לְמַעַן שְׁמֶךָ' כְּדֵי לַעֲשׂוֹת תַּקוּן לַשְּׂכִינָתָהּ,
דְּזֶהוּ רְצוֹנָהּ. [מחשף הלבן פר' ויגש]

בקשת
הצדיקים

גָּדוֹל תִּלְמוּד שְׂמִינֵי לַיָּדִי מַעֲשֵׂה וּבִקֵּל אֶפְשָׁר לָבוֹא לַיָּדִי יִרְאָה

וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שְׂאֵל מַעֲמֶךָ כִּי אִם לִירְאָה אֵת ה'
(דברים י, יב) וכו'.

דְּמַאֲת ה' נִגְזְרָה עָלָיו חֲכֻמַּת הַתּוֹרָה
מִמִּילָא יִרְאֵת ה' קִלָּה בְּעִינָיו לְקִיָּמָה,
דְּגָדוֹל תִּלְמוּד שְׂמִינֵי לַיָּדִי מַעֲשֵׂה, וְעוֹד
אָמְרוּ רַבּוּתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָּה (פסחים ג,
ב) 'לְעוֹלָם יַעֲסֹק אָדָם בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא
לְשִׁמָּה שְׂמִתּוֹף שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה בָּא לְשִׁמָּה',
כְּשִׁירְגִיל תָּמִיד לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּהִכָּרַח
הִיא מְבִיאָתוֹ לַיָּדִי יִרְאָה, דְּכָךְ הִיא דִּרְכָּה
לְהוֹרוֹת חֲטָאִים בְּדִרְכָּה^{טז}.

וְאִם כֵּן שֶׁהַחֲכָמָה שֶׁהִיא הַתּוֹרָה הִיא
מַאֲת ה' מִמִּילָא הִירְאָה קֵל בְּעִינָיו
לַעֲשׂוֹתָהּ, שֶׁהַתִּלְמוּד שֶׁנֶּתַן לוֹ ה' הוּא
מְבִיאוֹ לַיָּדִי מַעֲשֵׂה, בְּשִׁלְמוֹת אִם הָיָה גַם
הַתִּלְמוּד תִּלְוִי בִּידִיכֶם שֶׁהוּא הַעֲקָר
הַמְבִיֵּא לַיָּדִי הִירְאָה, הָיָה הַדָּבָר קִשָּׁה
בְּעִינֵיכֶם, אֲךָ מֵאַחֵר שֶׁהַתִּלְמוּד תִּלְוִי בְּיָדִי
וּמֵאַתִּי בָּא לָכֶם, רַב הִירְאָה מֵהַתִּלְמוּד

הִנֵּה לְכַאוֹרָה מִלְתָּא דְתַמִּיחָא זֹו,
דְּבִאָמְרוּ 'מָה ה' שְׂאֵל מַעֲמֶךָ כִּי
אִם לִירְאָה', פֶּשֶׁט הַדְּבָרִים הוּא, דְּיֵשׁ
כְּמָה דְּבָרִים שְׂבִיד אָדָם לַעֲשׂוֹתָם וְיִיכַל
לַעֲשׂוֹתָם, וְלֹא שְׂאֵל מִמֶּנּוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא כִּי אִם הִירְאָה, וְלֹא שִׁיף בִּיד
הָאָדָם שׁוֹם דְּבִר לַעֲשׂוֹת לֵה' זֹולַת
הִירְאָה, דְּזָה דִּקְאָ לְבִדָּה תִּלְוִיָּה בִּיד
הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוּתֵינוּ זְכוֹרָנָם
לְבִרְכָּה (ברכות לג, ב) 'הַכֹּל בְּיָדִי שְׂמִינֵי
חוּץ מִירְאֵת שְׂמִינֵי'.

וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּרָךְ פֶּשֶׁט, דְּהִנֵּה אָמְרוּ
רַבּוּתֵינוּ זְכוֹרָנָם לְבִרְכָּה (נדה טז),
בְּדִבְשֻׁעַת הָרִיוֹן מַעֲלָה הַמְלָאָה הַטָּפָה
לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹמַר טָפָה זֹו
מָה תִּהְיֶה עָלֶיהָ חֲכָם אוֹ טִפֵּשׁ, וְיֵשׁ
לְאוֹקוּמֵי חֲכָם זֶה אֶפְלוּ בַּתּוֹרָה, וְכִיּוֹן

הַתּוֹרָה
מְבִיָּאָה
יִרְאָה^{טז}

הוספת אמרים

טז. וראה בתיקוני זהר דף ו א, בגין דאיהי יראה דנפקת מגו תורה דאיהי עמודא דאמצעייתא, דאיהי יקו"ק, דבגינה אוקמוהו מארי מתנייתין, גדולה תורה שמביאה לאדם לידי מעשה, דאי בר נש לא ידע אורייתא ואגרא דפקודיא דילה, ועונשין דילה למאן דעבר על פקודיא, ומאן הוא דברא ליה וברא אורייתא, ומאן הוא דיהב לה לישראל, איך דחיל ליה ונטיר פקודיו, ובגין דא אמר דוד לשלמה בנו, דע את אלהי אביך ועבדהו, דאי בר נש לא אשתמודע ההוא דיהב ליה אורייתא, ומני ליה לנטרא לה, איך דחיל מניה ועביד פקודיו, ובגין דא אוקמוהו רבנן, ולא עם הארץ חסיד, ואין בור ירא חטא.

הסבר מהו
המעט
שנשאר
לאדם

וְעָקְרָהּ הוּא מִן הַתְּלִמוּד, וְלֹא תִלָּה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּלִמוּד בְּיָדְכֶם רַק
בְּיָדוֹ וַיִּתְּנֵנוּ לָכֶם, נִמְצָא לֹא שָׂאל מִכֶּם רַק
יִרְאָה בְּלֹא חֲכָמָה, וּמֵאַחֵר שֶׁהוּא נָתַן לָכֶם
הַחֲכָמָה הִרְי הִירְאָה קִלָּה בְּעֵינֵיכֶם לַעֲשׂוֹתָהּ
בְּלִי טִרַח וְלִמָּה תִרְפּוּ עֲצָמְכֶם מִמֶּנָּה.

[מחשף הלבן פר' עקב]

בָּאָה, נִמְצָא לֹא נִשְׁאַר לָכֶם לַעֲשׂוֹת מִצַּד
הִירְאָה כִּי אִם מְעַט מִזְעָר, וְדַבָּר מוֹעֵט
תּוֹכְלוּ לַעֲמֹד בּוֹ, וְזֶה שֶׁאָמַר 'מָה ה'
אֵלֶיךָ שָׂאל מִעֲמֹךְ כִּי אִם לִירְאָה',
הַפְּנֵה פֶּיִן שֶׁהִירְאָה תִּלְוִי בַּחֲכָמָה, דָּאִם
אֵין חֲכָמָה אֵין יִרְאָה, וְגִדּוֹל הַתְּלִמוּד
שֶׁמִּבִּיא לִידֵי מַעֲשֵׂה, אִם כֵּן שֶׁרֶשׁ הִירְאָה

בְּעֶסְקוֹ תָּמִיד בַּתּוֹרָה יָבֹא לִירְאַת שָׁמַיִם

(תהלים קיט, נט)

חֲשַׁבְתִּי דְרָכִי וְאַשִׁיבָה רַגְלִי אֶל עֲדֹתֶיךָ:

בֵּין בְּשִׁבְתּוֹ בְּבֵית בֵּין בְּלִכְתּוֹ בַּדֶּרֶךְ בֵּין
בְּשִׁכְבוֹ בֵּין בְּקוּמוֹ. אֵין רְפוּאָה וְתִקּוּן
לְאָדָם כִּמוֹ זֶה דְּמֵאַחֵר שֶׁלֹּא יָסִיד דְּבָרֵי
תּוֹרָה מִמֶּנּוּ בְּשׁוּם זְמַן וְעַתָּה אֵין תִּקּוּן
לִירְאַת שָׁמַיִם יוֹתֵר מִזֶּה.

[מעגלי צדק אות ח']

אֶפְשָׁר לְרַמֵּז דְּהֵנָּה פְּתוּב בְּדַבְּרֵי
תּוֹרָה (דברים ו, ז) "וְדִבַּרְתָּ בָּם
בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבִלְכְּתְךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשִׁכְבְּךָ
וּבִקְוִמְךָ". וְכַשִּׁיתְּבוֹנֵן הָאָדָם וַיִּסְתַּכֵּל
בְּאַזְהָרָה זֹאת שֶׁהִירְאָה עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה
שֶׁלֹּא יִמּוּשׁוּ מִפִּי הָאָדָם בְּשׁוּם זְמַן

הוספת אמרים

יז. ויש לציין דברי הריב"ש בתשובות בסימן מה ד"ה אמנם, שאל הנגיד רב שמואל הלוי ז"ל, מרבינו האי גאון ז"ל, אם מותר להתעסק באותן החכמות. והשיב לו, וז"ל, תקון הגוף, ומשור הנהגת האדם, הוא עסק המשנה והתלמוד, וכי' ולא תמצא יראת שמים ויראת חטא וזריזות וענוה וטהרה וקדושה, אלא במתעסקים במשנה ובתלמוד. עכ"ל התשובה ההיא.

מי שיראת ה' בו מלאכי מרום אינם נפרדים ממנו

שפטים ושטרים תתן לה בכל שעריה אשר ה' אלהיה נתן לה
וגו':
(דברים טז, יח)

(זכריה ג, א). והנה מי שיראת ה' נגד פניו מאמת ומקנים דברי חכמים וכשמעו דברי הזהר הקדוש הקדושים האלה. יקשרם על לבו ויעשים עטרה על ראשו וידע נאמנה בודאי גמור שהמלאכים הנזכרים הם עמו והם מזהירים אותו. וצריך לשמע לאזהרתם כדי שלא יברחו ממנו רק ישארו עמו ויהיו בעוזריו נגד יצר הרע וחילותיו. אף כשלא ישמע להם הם בורחים ממנו, ומיד נמסר ביד יצר הרע ועושה בו כרצונו.

[פתוח חותם פר' שפטים]

אפשר לרמז על פי מה שפתוב בזהר הקדוש"י על פסוק "כי מלאכיו יצוה לה". (תהלים צא, יא) דשני מלאכים עשה הקדוש ברוך הוא עם האדם להורותו ולהזהירו בכל יום ויום ללכת בדרך ישרה. כשהוא קם בבקר ממטתו ופקח עיניו אומרים לו 'עיניך לנכח יביטו' (משלי ד, כה). פתח פיו לדבר אומרים לו 'נצר לשונה מרע' (תהלים לד, יד). קם ללכת אומרים לו 'פלא מעגל רגלך' (משלי ד, כו). אי שמע להו מוטב ואי לא שבקין לה ואזלון' והשטן עמד על ימינו לשטנו'

הירא את ה' מתחכם יותר נגד היצר

טפס בחלב לבם, אני תורתך שעשעתי:
(תהלים קיט, ע)

ברשתם, ואם לא מצאו יד בדבר גדול, רודפים אחריו בדבר קטן. ובכל דבר של קדשה שרוצה אדם לעשות, שם נדבקים בו הסטרא אחרא ושם מריקים כחם, כדי

בא לומר, דיצר הרע וגונדא דלה מלאים נכלים וערמומיות, ובכל מיני ערמות באים על האדם, אם מצאו יד לפתותו בדבר גדול, רודפים אחריו להפילו

לְבַטֵּל מְדַבֵּר קִדְשָׁהּ הֵהוּא אוֹ לְפָחוֹת
שֶׁלֹא לַעֲשׂוֹתָהּ כְּהֶגֶן. וְהִירָא אֶת ה' וְחָרַד
מִדְּבָרָיו, יוֹדֵעַ כָּל עֲרֻמוֹמִיּוֹת יֵצֵר הָרַע
וְגוֹנֵגְדָא דְלֵה, וּמִתְחַכֵּם יוֹתֵר וְיוֹתֵר כְּדִי
לְבַטֵּל תְּחִבּוּלוֹתֵיהֶם, "וְלֹא תַעֲשֶׂנָּה יְדֵיהֶם
תְּשִׁיָּה" (איוב ה, יב) וּבִכְחַ הִירָאָה וְהַקְדְּשָׁה
שְׁמֵרְבָה הָאָדָם וְאוֹזֵר חֵיל וּמִתְגַּבֵּר כְּאָרִי,
בְּזֶה מְבַהֵיל יֵצֵר הָרַע וְגוֹנֵגְדָא דְלֵה,

וּמִטְמָטִם דְּעֵתָם וּמִטְרַפָּם וְלֹא נִשְׁאָר בָּהֶם
כַּח לְרִדְף אַחֲרָיו. וְזֶה שְׁאֲמֹר הַזֵּדִים
הָאֵלֶּה, שֶׁהֵם יֵצֵר הָרַע וְגוֹנֵגְדָא דְלֵה,
שֶׁנִּתְגַּבְּרוּ בִּי לְפָתוֹתַנִי בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה
לְחַשֵּׁב מַחֲשָׁבוֹת, לֹא הוֹעִילוּ בִּי, וְאַדְרָבָּא
אֲנִי נִתְגַּבְּרְתִּי עֲלֵיהֶם עַד שֶׁטְמָטְמָתִי
דְּעֵתָם, וְלֹא יָדְעוּ מַה לַּעֲשׂוֹת^ט.
[אלף בינה]

דינים נהפכים לירא ה' לחסדים ורחמים

אֲמַרְתִּי לֵה' אֵלֵי אַתָּה הַאֲזִינָה ה' קוֹל תַּחֲנוּנִי. אֱלֹקִים אֲדֹנִי עַז
יְשׁוּעָתִי סִכְתָּה לְרֹאשִׁי בְּיוֹם נִשְׁקָ:
(תהלים קמ, ז-ח)

הַפְּנוּנָה בְּזֶה לְהוֹדִיעַ לִבִּנִי הָאָדָם.
דְּהִירָא אֶת ה' כְּרָאוּי מְלֵב
וּמִנְפֶּשׁ, הַשְּׁמוֹת הַיִּצְאִים מֵהֶם הַדִּינִים
וְהַגְּבוּרוֹת וּמִכֹּחֵם בָּאָה הַתְּגַבְּרוֹת
לְקַלְפוֹת, אוֹתָם הַשְּׁמוֹת בְּעֶצְמָם הֵם
חוֹזְרִים לַעֲזֹרַת הָאָדָם לַעֲזֹרַת ה'
בְּגִבּוּרִים. וְהַשְּׁמוֹת הֵם שְׁמוֹת 'אֱלֹקִים
וְאֲדֹנִי שֶׁהֵם שֶׁרֵשׁ הַדִּינִים וּמִכֹּחֵם
מִתְּגַבְּרִים הַדִּינִים וְהַקְּלָפוֹת. וְהִירָא אֶת
ה' עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו וְהַתְּגַבְּרוֹ עַל יֵצֵר

הָרַע מִתְּחַבְּרִים אֵלֶּה הַשְּׁמוֹת שֶׁל
אֱלֹקִים וְאֲדֹנִי שֶׁהֵם דִּינִים וְגִבּוּרוֹת עִם
הַתְּוִי"ת, שֶׁהֵם חֲסִדִּים וְרַחֲמִים וּמַצִּילִים
הָאָדָם מִכָּל מַכְשׁוֹל וְעוֹשִׂים נִקְמָה
בְּאוֹיְבָיו הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים.

וְזֶהוּ שְׁאֲמֹר אֲמַרְתִּי 'לֵה' אֵלֵי אַתָּה' זֶה
צִד הַחֲסִדִּים 'הַאֲזִינָה ה' קוֹל
תַּחֲנוּנִי' זֶה צִד הָרַחֲמִים. 'אֱלֹקִים אֲדֹנִי עַז'
זֶה צִד הַדִּינִים וְהַגְּבוּרוֹת יִתְחַבְּרוּ אֵלֶּה עִם

הוספת אמרים

יט. וראה לנועם אלימלך פרשת משפטים ד"ה וכי ינצו, והנה לפעמים היצר הרע מסית לאדם גם כן שיעשה מצות כדי שיהיה לו אחיזה רוצה לומר גם כן בהמצות שאינה עושה אותן כתיקונה ויש לו כח לאחוז בהם. וזהו טענת היצר טוב נגדו. מכרה כיום כו' פירוש מה לך עוד להסיתני לעשות מצות שאינם צלולים רק מעורבים עם פניות די לך שאתה מסיתני לעבירות ח"ו ומעתה הניח לי המצות שלא יהיה לך חלק בהם. וזהו מכרה כיום את בכורתך לי פירוש מכור אותם לי שיהיו צלולים כיום בלי תערובות שאור וממילא בלתי אפשרי לעשות מצות בשלימות כי אם בהקדם לתקן עונות.

אֵלֶּה וְיִהְיוּ בְּעֶזְרִי לְיִשׁוּעָתִי. וְהִנֵּה מַלְּת
 "עֵז" הִיא חֲשָׁבוֹן "אֲדָנִי" עִם הַב'
 אוֹתִיּוֹתָיו בְּמַלּוּי. וְדִהְיִנוּ גַם אֲדָנִי שֶׁהוּא
 דִּין יְהִיָּה לִי לְעֵז וְלִישׁוּעָה. 'סִכְתָּה לְרֹאשִׁי
 בְּיוֹם נֶשֶׁק' } הִנֵּה מַלְּת רֹאשׁ בְּכָל מְקוֹם
 הִיא שְׁמוֹת אֱלֹקִים בְּרַבּוּעַ. וְאוֹת אֶלֶף
 הִיא אֱלֹקִים פְּשׁוּט. וְאוֹת שִׁי"ן הִיא
 אֱלֹקִים בְּמַלּוּי יוֹדִי"ן { וּמִכַּח דִּינִים אֵלֹ
 בָּאִים מְקַטְרְגִים עַל הָאָדָם לְחַיֵּב אֶת
 רֹאשׁוֹ לַמֶּלֶךְ. אֲמָנָם בְּשֹׁאֲדָם עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ

שֶׁל מְקוֹם מֶהֱם בָּאָה עֲזָרָה לְאָדָם וּמִגִּנִּים
 עַל הָאָדָם לְהִיּוֹת צֶל עַל רֹאשׁוֹ לְהַצִּילוֹ,
 וְזֶהוּ 'סִכְתָּה לְרֹאשִׁי' פְּלוּמֵר אֶתָּה אֱלֹקִים
 שֶׁשְׁמוֹתֶיךָ חֲקוּקִים בְּרֹאשִׁי וּמוֹרִים עַכְשָׁו
 שֶׁעֲשִׂיתִי רְצוֹנְךָ 'סִכְתָּה לְרֹאשִׁי' וְהִגִּנְתָּ
 עָלַי 'בְּיוֹם נֶשֶׁק' דִּהְיִנוּ בְּכָל יוֹם וְיוֹם
 שֶׁבְּכָל יוֹם יֵשׁ לִי מִלְחָמָה עִם ס"מ וַיֵּצֵר
 הָרַע, אוֹ תִתְּפָרֵשׁ 'בְּיוֹם נֶשֶׁק' עַל רֹאשׁ
 הַשָּׁנָה אוֹ עַל יוֹם הַמִּיתָה.^כ

[שערי ארוכה אות ח']

הוספת אמרים

כ. וראה לרש"י שמות טו, ו, עה"פ ימינך ה' נאדרי בכח, ימינך ה' תרעץ אויב, שתי פעמים, כשישראל עושין את רצונו של מקום השמאל נעשית ימין, וימינך השנית תרעץ אויב. ולי נראה אותה ימין עצמה תרעץ אויב. וראה במכתב המפורסם בסודות של העשר מכות, להרה"ק רבינו שמשון מגיד מאסטרופוליא זי"ע, שביאר איך דמן המכה עצמה באה רפואה לישראל.